

FLER FLYGRESOR
GU ger upp
klimatmål

TRYGGARE MED NY LAG
Men många kan
förlora jobbet

ETIK ELLER PEDAGOGIK
Att jaga fuskare
löser inga problem

GU JOURNALEN

NYHETER OM GÖTEBORGS UNIVERSITET

Värnar om den öppna staden

Studentpengen måste höjas nu!

DE STRATEGISKA forskningsansökningarna är nu insända. Det har varit en spännande resa – men den har inte varit enkel. Desto roligare är att vi har fått fram ett antal starka ansökningar. Viktigt är också att vi har kunnat formulera ansökningar om att utveckla ny forskning tillsammans med andra lärosäten, i första hand Chalmers och Lunds universitet.

De strategiska forskningsmedlen är väldigt viktiga för vårt universitet eftersom det rör sig om mycket pengar under lång tid. Dessutom är ett sådant forskningsstöd inte bara en fråga om pengar utan är också ett kvitto på att vi är nationellt ledande inom det sökta området.

Jag tackar alla som deltagit i arbetet, för det engagemang och den kreativitet ni bidragit med, och vårt rektorsråd Staffan Edén för hans förmåga att hålla samman processen. Nu håller vi tummarna för att mödan belönas med framgång.

FORSKNINGEN vid Göteborgs universitet har efter många år av minskning åter fått ökade anslag. Det är bra. Men nu måste också utbildningen komma på den politiska agendan. Att den högre utbildningen är av stor betydelse för samhället visar sig mycket tydligt i den ekonomiska krisen. Från företag och myndigheter kommer frågor om vad Göteborgs universitet kan göra. Vi har sökt svara mot detta genom ett antal utbildningsinsatser.

Ett spår som vi arbetar efter är att erbjuda kompetensutveckling för dem som till exempel förlorat jobbet inom fordonsindustrin. De nya kunskaper de skaffar sig gör dem ännu mer attraktiva för arbetsgivarna när konjunkturen vänder om ett eller ett par år. Här har naturligtvis Handelshögskolan många lämpliga kurser att erbjuda, men det

finns också intresse för utbildningar inom andra delar av universitetet.

En annan kategori friställda är de som känner att den bransch de jobbat inom inte var den rätta för dem. Ett brett universitet, som vårt, har många olika utbildningsvägar att erbjuda den här gruppen. För dem kan krisen bli en chans till nystart. Universitetet planerar en kampanj för att lyfta fram sådana utbildningar.

I den föränderliga värld där vi lever är det livslånga lärandet både en nödvändighet och en möjlighet.

STUDIER PÅ UNIVERSITETET förutsätter möjlighet till en acceptabel finansiering. Det är därför oroande att se hur studiemedlen har urholkats. Detta är olyckligt eftersom rimliga studiemedel är en förutsättning för studenterna att bedriva heltidsstudier. Det är också olyckligt ur samhällsekonomisk synvinkel. Studietiden för deltidstudenter blir längre och deras yrkesverksamma tid kortare. I sin tur innebär detta minskade skatteintäkter för staten och därmed försämrade möjligheter att finansiera välfärd och andra viktiga samhällsuppgifter.

Ett annat oroande tecken är dessutom regeringens förslag att villkora studiemedlens sista år. Det sänder en felaktig signal när det gäller möjligheterna att fördjupa sin utbildning, exempelvis genom att ta kurser på avancerad nivå.

MEN OCKSÅ UTBILDNINGEN måste finansieras för att heltidsstudier ska fungera. Sedan senare delen av 1990-talet har den så kallade studentpengen varit oförändrad. Inflationen har med andra ord urholkat den ersättning som universitet och högskolor får för studenterna. Detta har lett till en rad oönskade effekter, till exempel en minskning av antalet lärlarleda föreläsningar.

Det finns vissa politiska signaler

om att en ny resursmodell kan komma att föreslås inför 2011. I avvaktan på detta måste vi på egen hand försöka förbättra situationen. Ett sätt är att göra fördelningen av medel mer rättvis mellan olika utbildningar. Det är framför allt det humanistisk-samhällsvetenskapliga utbildningsområdets studentpeng som skulle behöva stärkas.

VÅR BUDGETGRUPP håller just nu på att studera hur en omfördelning av anslagen skulle kunna utformas. En höjning av studentpengen med 10–15 procent för de sämst finansierade utbildningarna vore önskvärd. Men en sådan höjning kan givetvis få konsekvenser för andra utbildningsområden och måste där ytterligare belysas, bland annat genom att se hur olika utbildningar ställer krav på läskurser och hur mycket som är laborativa moment.

Omprioriteringar blir lätt en fråga om slagsmål om pengar. Min förhoppning den här gången är att vi ska kunna ha vårt fokus på utbildningens innehåll. Göteborgs universitet har en stolt utbildningstradition och är populärt bland studenterna. Det är viktigt att vi slår vakt om den högre utbildningens värde och ser den som en investering i framtiden. Låt oss hoppas att den ekonomiska krisen leder till ökad insikt om utbildningens stora betydelse för vårt lands utveckling i alla samhällsgrupper.

Pam Fredman

redaktionen

Ja, skriv fler debattinlägg

I FÖRRA NUMRET ÖVERRASKADES vi av att så många ville skriva inlägg i tidningen, men inte kunde vi ana att det skulle bli ännu fler i detta nummer. På grund av alla inlägg – som vi naturligtvis tackas för – har vi utökat tidningen med fyra sidor. Det var länge sedan debattsidan var så levande. Vi är djupt hedrade över att ni läsare vill diskutera viktiga frågor i universitetets tidning. Så fortsatt skriv till oss.

Du är kanske en av de 1 000 personer som fått möjlighet att svara på en läsarenkät om GU Journalen. Hittills har över 500 deltagit i undersökningen. Vi är tackfulla för alla svar som är till stor hjälp för vårt arbete med tidningen. Resultatet redovisas i nästa nummer av

GU Journalen, som utkommer i mitten av maj.

I det här numret skriver vi bland annat om resor. Den nya hållbarhetsredovisningen visar att Göteborgs universitet med största sannolikhet inte når sitt klimatmål att minska utsläppen med 4 procent fram till 2010. Förra året ökade flygresorna utomlands med hela 41 procent. Det motsvarar en sträcka på 7 500 km per anställd om året, vilket är ganska mycket med tanke på att de flesta inte reser så långt. Ännu mer nedslående är att inrikesflygen till Stockholm ökar i omfattning. Det är ofattbart att så många väljer att flyga när det är så mycket smidigare att ta tåget. Hur kan det ens vara tillåtet att flyga till Stockholm? Det

visar att vår resepolicy är uddlös och inte tas på så stort allvar.

Att universitetet nyligen gav upp sitt klimatmål är inte förtroendeingivande och stämmer dåligt med ambitionen att vara ett topprankat miljöuniversitet. Andra internationellt framstående universitet har mer ambitiösa klimatmål, exempelvis Berkeley som senast 2014 ska vara nere på 1990-års koldioxidutsläpp.

Hör gärna av er med tips och idéer. Glöm inte att du kan kommentera artiklar på webben.

Eva Lundgren & Allan Eriksson

GUJ

april

GU JOURNALEN ÄR EN PERSONAL- OCH NYHETSTIDNING FRÅN GÖTEBORGS UNIVERSITET

chefredaktör & ansvarig utgivare

Allan Eriksson/Tel: 786 10 21
allan.eriksson@gu.se

redaktör & stf ansvarig utgivare

Eva Lundgren/Tel: 786 10 81
eva.lundgren@gu.se

frilansreporter

Kajsa Asklöf/Tel: 0706-51 59 50
kajsa.asklof@telia.com

fotograf och repro

Johan Wingborg/Tel: 786 29 29
johan.wingborg@gu.se

grafisk formgivning & layout

Anders Eurén

medverkande skribenter

Stefan Nilsson, Dennis Töllborg, Bitti Ingemansson, Fredrik Svensson, Cheryl Cordeiro Nilsson

korrektur

Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

adress

GU Journalen, Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

e-post

gu-journalen@gu.se

internet

www.gu-journalen.gu.se

tryck

Geson Hylte Tryck

upplaga

6 400 ex

utgivning

7 nummer/år. Nästa GU Journalen utkommer i mitten av maj

manusstopp

27 april 2009

adressändring

Gör skriftlig anmälan till redaktionen. För obeställt material ansvaras ej. För ej signerat material ansvarar redaktionen. Citera gärna, men ange källan. ISSN 1402-9626

omslag

Catharina Thörn, institutionen för kulturstudier
Foto: Johan Wingborg

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vi flyger alltmer

Flygresorna ökade med hela 41 procent under 2008. Det är ett skäl till att Göteborgs universitet nu ger upp målet att minska klimatpåverkande utsläpp med 4 procent fram till 2010.
– Vi borde kanske strunta i hur folk reser, säger miljöchef Eddi Omrcen uppgivet. Det är ju ingen mening att ha ett mål som inte tas på allvar.

25 976 049 KM – så långt reste Göteborgs universitets anställda utomlands förra året, enligt den nyligen presenterade miljö- och hållbarhetsredovisningen. Det motsvarar 650 varv runt jorden. Koldioxidutsläppen hamnade på 3 102 364 kg, vilket ger ett utsläpp på 727 kg per anställd.

Antalet flygresor har stigit under lång tid. Men förra året blev ökningen dramatisk.

Och det trots att Göteborgs universitet har haft som mål att minska miljö- och klimatpåverkande utsläpp med 4 procent under perioden 2007–2012. Ett mål som alldeles nyligen togs bort.

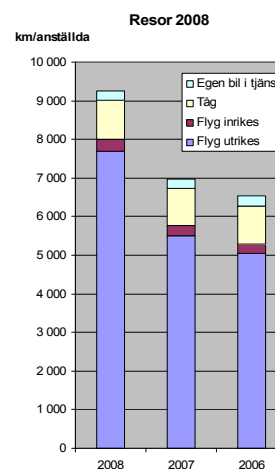
– Det kändes meningslöst att ha en målsättning som vi inte har en chans att uppnå, förklarar Eddi Omrcen. Som det ser ut nu får vi vara glada om vi i alla fall inte ökar utsläppen ännu mer.

Det är inte bara utrikesflygen som når en ny rekordnivå. Även inrikesflygresorna har gått upp med hela 24 procent. Bland annat gjordes minst 1 300 flygresor till och från Stockholm förra året. Det motsvarar sex resor om dagen till huvudstaden.

– DET VERKAR HELT ONÖDIGT, den sträckan ska man överhuvudtaget inte flyga. En resa Göteborg–Stockholm med flyg ger 30 000 gånger högre utsläpp än med tåg. Är det långväga resor måste man förstås flyga, men inte om sträckan understiger 50 mil. I vår resepolicy står också att vi i möjligaste mån ska välja tåg för resor inom landet. Visserligen har tågresandet faktiskt också ökat, med cirka 5 procent, men det borde alltså vara betydligt mer.

Att diskutera resvanor är känsligt, menar Eddi Omrcen. Det finns en tydlig målkonflikt mellan att å ena sidan öka internationaliseringen, å andra sidan minska resorna med flyg. Men som det är nu bryter Göteborgs universitet inte bara mot Kyotoavtalet. Mycket tyder på att också EU:s nya klimatavtal kommer att skärpas rejält.

– Och i det perspektivet framstår vi som ännu mer fel ute, menar Jens Mentzer som är ansvarig för resor och transporter vid miljöenheten. Man kan helt enkelt inte längre ställa upp mål som inte tar hänsyn till miljöeffekterna. Flera stora universitet i världen som Cambridge, Oxford, Köpenhamn och Berkeley har fattat beslut om absoluta minskningar av utsläpp och satsar flera miljoner på att nå

Så här mycket har resorna ökat.

sina mål. Att leva som man lär ger goodwill. Men Göteborgs universitet verkar inte ta dessa frågor riktigt på allvar.

EN FORSKARE SOM RESER MYCKET är miljöekonomen Thomas Sterner.

– Det är mycket betydelsefullt för universitet i periferin att komma ut i världen. För en forskare vid ett känt lärosäte, som Berkeley, är det avsevärt lättare att få andra att komma på besök. Men visst är det viktigt att reglera flygresandet, i första hand med bränsleskatter, i andra hand med någon form av utsläppshandel.

Resor handlar dock inte bara om miljö. Även kroppen slits av klimatbyten och ändring av tidszoner.

– Allt vårt resande är ju dessutom dyrt och innebär personliga uppoffringar som att man är borta från familjen, påpekar Eddi Omrcen. Mycket resande innebär också en säkerhetsrisk, särskilt flygresor.

Flyget står för en växande del av transportsektorns koldioxidutsläpp och är också det resesätt som ökar snabbast.

– Klimatfrågan är ett av de största hoten mänskligheten står inför. Varför ska Göteborgs universitet friskriva sig från allt ansvar? Tänk om alla ökade sina flygresor lika mycket som vi! I framtiden kommer det att krävas mer radikala mål och vi måste lära oss mötas på ett smartare sätt! Det gäller helt enkelt att bryta gamla mönster.

EDDI OMRCEN TROR att det fortfarande är status att få resa långt ut i världen. En konferens i exempelvis Sydney eller Rio de Janeiro är förstås lockande.

Men det finns alternativ. Telefon- och videokonferenser kostar mindre, både i pengar och tid, och ger inga utsläpp.

– Skulle vi inte kunna vara föregångare så att nästa stora internationella konferens Göteborgs universitet ordnar blir ett virtuellt möte? Då skulle vi visa att vi menar allvar med våra miljömål.

Allan Eriksson & Eva Lundgren

innehåll

- 3 Flygresor slår nya rekord**
Universitetet ger upp målet att minska klimatutsläppen
- 4 Klart för projektet Gotvid**
Standardiserad datormiljö förväntas ge stora vinster
- 5 Konservativ satsning**
Forskningsmiljoner till etablerade grupper
- 6–8 Ökad trygghet – men många kan förlora jobbet**
Över 1 000 personer berörs av ny lag
- 9 Fortsatt stor osäkerhet**
För mycket extraarbete och för lite information
- 10–11 Svengelska smittar av sig**
Ett universitet ska värna om det goda språket, menar språkforskaren Lars-Gunnar Andersson
- 12 En utsikt som inte distraherar**
Stefan Nilsson blickar ut över gult tegel
- 14–15 Vad är det för slags stad vi vill ha?**
Catharina Thörn tror på hållbarhet, både socialt och miljömässigt
- 16–17 Hederskodex mot fusk**
Ann-Marie Pendrill menar att goda relationer med studenterna förebygger fusk
- 19 Sweden is fantastic!**
Returning 40 years later, American Professor Jack Schwille still sees Sweden as a model
- 20–21 Musiken kan inte stängas ute**
Möt oudspelaren Ahmad Al-Khatib
- 22–23 Juridik i skarpt läge**
Studenter får öva på verkliga fall
- 24–27 Fyra debattsidor**
Nationalekonomer bär inte skulden för krisen. Doktorander kräver bättre villkor. Bo Rothstein vill korruptionscertifiera universitetet.
- 24 Vem får betala priset?**
Universitetet ska inte prostituera sig, menar Dennis Töllborg

Dags att föreslå pedagogiska pristagare

◆ **Göteborgs universitet** delar varje år ut två pedagogiska priser, ett individuellt och ett lagpris, för att premiera lärare som utvecklat och genomfört en kurs eller utbildning på ett föredömligt sätt.

Nu är det dags att föreslå 2009 års pristagare. Alla studenter och anställda är välkomna med nomineringar, som måste vara fullständiga och uttömmande.

En kommitté med medlemmar från det universitetsgemensamma Kvalitetsrådet lämnar förslag på mottagare, för beslut av rektor. Priset offentliggörs i början av juni och delas ut vid promotionshögtiden den 30 oktober.

Summan för lagpriset är 100 000 kronor och tilldelas de institutioner/utbildningar där pristagarna är verksamma. Det individuella priset är på 50 000 kronor och utbetalas till pristagaren. Pristagarna förväntas hålla ett seminarium kring sin prisbelönta pedagogiska idé.

Skicka nomineringar senast 19 maj till Göteborgs universitet, Registrator, e-post: registrator@gu.se

För frågor kontakta Bengt-Ove Boström, bengt-ove.bostrom@pol.gu.se
Malin Östling, malin.ostling@gu.se.

Forskning om västgotaknallar belönas

◆ **Pia Lundqvist**, som förra året disputerade på avhandlingen *Marknad på väg. Den västgötska gårdfarihandeln 1790–1864*, är en av två forskare som får 2008 års vetenskapspris av Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets- Samhället, KVVVS, i Göteborg.

Pia Lundqvist har visat vilken viktig roll västgotaknallarna spelat för den ekonomiska utvecklingen i Sverige, och hur underskattad den tidigare varit. Den andre pristagaren är Alexander Styhre, Chalmers.

KVVVS, grundat 1778, är en av landets äldsta akademier.

Wagner och Bang på UB

◆ **Fram till och med** den 30 april pågår en minnesutställning på UB:s centralbibliotek om Elin Wagner och Barbro Alving. Båda var engagerade journalister, skribenter, pacifister och feminister. I det gemensamma engagemanget för dessa frågor växte en stark vänskap fram. Utställningsmaterialet är taget från Kvinnohistoriska samlingarna vid Göteborgs universitetsbibliotek.

IT-universitetet byter namn

◆ **Rektor har beslutat** att IT-universitetet ska byta namn till IT-fakulteten, på engelska the IT Faculty.

Fler vill läsa sommarkurser

◆ **Intresset för de** cirka 25 sommarkurser som Göteborgs universitet erbjuder har ökat kraftigt. I år har drygt 1 800 personer anmält sig vilket är 35 procent fler än förra året. Bland de kurser som erbjuds finns handelsrätt, administrativ teknik samt flera konstnärliga kurser.

Även om anmälningstiden har gått ut kan det fortfarande finnas platser kvar för den som är intresserad.

Fonden har lagts ner

Göteborgs universitets forskningsfond lades ner i mars. Ointresse och för lite kapital är några av förklaringarna.

”**GÖR EN GOD AFFÄR:** spara för framtiden och bidra till universitetets forskning.” Så marknadsfördes Göteborgs universitets forskningsfond när den lanserades 1996. Starten var framgångsrik. På bara ett år hade fonden, som förmedlats av Handelsbanken, ökat med 45 procent och börsvärdet var uppe i 67 miljoner kronor i slutet av 1997.

Men med tanke på den senaste tidens börsras har fondens värde kraftigt sjunkit i värde. Dessutom har intresset minskat. Handelsbanken har länge av kostnadsskäl velat göra sig av med fonden.

– Vi har stretat emot under lång tid men insåg att det var ohållbart i längden,

säger Tommy Wallhult på ekonomiavdelningen. Alla sådana här ideella fonder har det tufft i dessa tider. Jag tycker att Handelsbanken avslutar fonden snyggt.

Idag är värdet på fonden omkring 30 miljoner kronor. Som mest har den varit uppe i 80–90 miljoner kronor. Trots raset ligger de som var med från början på ett plus på närmare 6 procent.

ALLA SOM HAR SPARAT i Forskningsfonden har i god tid fått brev om att de kan välja att skänka sina andelar till Göteborgs universitet eller att genom autogiro bidra med ett månadssparande. Den som inte gör något val kommer inte att drabbas ekonomiskt, framhåller Tommy Wallhult. Pengarna förs automatiskt över till Handelsbankens Sverige- och Världenfonden vars sparprofil liknar den

fond som Göteborgs universitet haft.

Tommy Wallhult påpekar att det inte har varit några negativa reaktioner.

– Nej, vi har inte hört ett ljud. Vi har hittills fått in lite pengar och några andelar och snart går vi ut med ett brev där vi tackar för gåvan.

TVÅ PROCENT AV fondens förmögenhet har varje år gått till Göteborgs universitets Jubileumsfond som använt pengarna för att stödja forskning som inte kunnat finansieras på annat sätt. Under åren har Jubileumsfonden fått ett tillskott på 1–1,4 miljoner kronor per år från fonden.

Hur nedläggningen av Forskningsfonden påverkar Jubileumsfonden är ännu oklart.

Allan Eriksson

Nytt projekt ska ge säkrare datormiljö

Enkel, trygg och säker.

I så positiva ordalag beskrivs projektet Gotvid, som står för "Glad och trygg vid datorn".

EN KOMPLETT DATOR, installerad med de senaste programmen och viruskydd, som är klar att använda när du får den. All uppdatering och backup sköts automatiskt. Att skriva ut, ja, det fungerar utan att du behöver leta upp drivrutiner på en svårnavigerad produktionsida. Låter det osannolikt? En sådan standardiserad datormiljö kan bli verklighet på universitetet inom de närmaste åren. Det är ett led i arbetet att effektivisera och samordna IT-miljön vid GU.

– Vi får en stabilare och säkrare datormiljö, bättre support, lägre kostnader och bättre arbetsmiljö. Som användare ska man kunna känna en stor trygghet utan att behöva göra en massa ändringar själv, säger Lars Hansen, chef för IT-ledning.

Planerna på en gemensam datorarbetsplats har funnits i flera år. Under tiden har andra hunnit före, bland andra Göteborgs Stad, Volvo och flera lärosäten. Chalmers sparkade igång för tre år sedan och idag är över hälften av personalen anslutna till en gemensam datormiljö.

Hur lång tid det kan ta att genomföra projektet på GU beror, enligt Lars Hansen, på flera faktorer. Hur ska utbudet av datorer se ut? Vad ska ingå i ett basutbud respektive i olika typer av speciallösningar? Hur ska supportorganisationen se ut?

Lars Hansen

Inte minst är det en ekonomisk fråga.

– Vi kan inte kasta ut spillans nya datorer, det är inte rimligt, utan vi måste ta det här steg för steg, säger Lars Hansen, som värnar om valfrihet trots standardiseringen.

Det ska bland annat finnas några varianter av både pc och Mac att välja på. Utöver det ska man kunna göra tillval, exempelvis extra programvaror och större bildskärm.

LARS HANSEN är övertygad om att det finns stora vinster att göra.

– På sikt kommer datormiljöerna att bli billigare. Enligt internationella studier kan man spara 20–30 procent. Men det handlar inte bara om pengar. Med hjälp av fjärrstyrning kan supporten lösa problem snabbt och enkelt. Det betyder att vi kan ägna mer tid åt att stötta våra lärare och forskare istället för att springa runt och

fixa datorer som hakat upp sig.

En annan fördel är att all information lagras på skyddade servrar. Forskare behöver alltså inte vara oroliga för att viktiga forskningsdata går förlorade ifall datorn skulle haverera eller bli stulen.

Pengar kan också sparas genom att göra större samlade inköp.

VID GU HAR EN försöksverksamhet kommit igång på institutionen för värdvetenskap, och UB har kört centraliserad datormiljö sedan i slutet av 1990-talet. Peter Möller, IT-chefen på UB, tycker att det fungerar väl.

– Vi har standardiserat mer och mer. Jag har inte hört någon som klagat på frihetsbrist, men vår organisation ser inte ut som på övriga universitetet.

UB:s miljö med 900 maskiner är relativt hårt styrd. Det finns, med några få undantag, bara en stationär pc-modell. Alla får ett bassortiment av program och datorerna byts ut vart fjärde år.

Peter Möller ser i stort sett bara fördelar:

– Vi vinner arbetstid och pengar. Vi har professionellt folk som jobbar med datorer. Personalen ska inte ägna sig åt sådant som de inte är utbildade för, om jag får uttrycka det lite tillspetsat. Nu blir det effektivt och någon slags rättvisa. Ingen avundsjuka, inget tjafs.

Allan Eriksson

GU har sökt 250 miljoner

Göteborgs universitet har nu lämnat in sammanlagt 21 forskningsansökningar inom ramen för regeringens rekordstora satsning på strategisk forskning.

Flera ansökningar görs i samverkan med Chalmers och Lunds universitet.

SEDAN PROPOSITIONEN Ett lyft för forskning och innovation presenterades den 23 oktober förra året har rektorsrådet Staffan Edén och hans medarbetare arbetat för högtryck. Hela 1,3 miljarder kronor ska fördelas till projekt inom medicin, teknik och klimat och projekten ska både vara av högsta internationella klass och ha stor strategisk betydelse för samhället.

– Det handlar alltså inte om vanliga forskningsansökningar, förklarar Staffan Edén. Det regeringen vill är att lärosätena ska prioritera sin forskning för att långsiktigt bygga upp kompetens och strategier inom de områden regeringen pekat ut.

Göteborgs universitet har lämnat in ansökningar om sammanlagt 250 miljoner kronor och är huvudsökande för 12 projekt. Det handlar bland annat om biovetenskap, stamceller och neurovetenskap men också om havsmiljö, politiskt viktiga regioner och språkteknologi. Nio projekt har Göteborgs universitet som medsökande.

– I ett flertal projekt samarbetar vi med andra lärosäten, främst Chalmers och Lund, och det tycker jag är en positiv sidoeffekt av satsningen. Våra

olika lärosäten har ju en lång tradition av att styra sig själva men nu har vi fått ett incitament för större samarbete. Det är viktigt att forskarna börjar fundera över hur nationella resurser ska användas på bästa sätt så att svensk forskning klarar den internationella konkurrensen. I framtiden kommer vi att behöva samverka mer, så det är positivt att den processen redan börjat.

Flera ansökningar är inom samma forskningsområde, vilket gör att Göteborgs universitet delvis konkurrerar med sig självt.

– Man kan ju fundera över om det är bra, men samma sak gäller för flertalet lärosäten. Ska vi ta fram våra främsta projekt så blir det så här.

ARBETET ATT PÅ kort tid ta fram ansökningar som kommer att ha betydelse långt in i framtiden har varit väl intensivt, säger Staffan Edén.

– Och varken de som ska hantera ansökningarna, det vill säga forskningsråden, eller lärosätena är särskilt väl förberedda på den här typen av prioriteringar. Det innebär att kvalitetssäkringen inte varit så stor som man kunde önska. Dessutom vet vi, bland annat från liknande satsningar inom EU, att stora satsningar på excellenta miljöer främst gynnar etablerade manliga forskningsledare. Yngre forskare, ofta kvinnor, får svårt att hävda sig. Det här är alltså ett konserverande sätt att satsa som jag inte tycker att regeringen verkar ha tänkt över ordentligt.

I mitten av juni ska forskningsrådets bedömningar av alla ansökningar vara inlämnade till regeringen. De projekt som Göteborgs universitet då beviljas kommer att påverka framtida satsningar och planer.

– Världen förändras väldigt snabbt, det visar inte minst den nuvarande krisen, påpekar Staffan Edén. Våra strategiska satsningar kommer förstås att revideras allteftersom förutsättningarna ändras.

Eva Lundgren

fakta

Projektområden där Göteborgs universitet är huvudsökande:

biovetenskap, stamceller och regenerativ medicin, diabetes, neurovetenskap, epidemiologi, vårdvetenskap, hållbart nyttjande av gruvor och mineraler, havsmiljö, säkerhet och krisberedskap, politiskt viktiga regioner, klimatmodellering och e-vetenskap (språkteknologi).

Projektområden där Göteborgs universitet är medsökande

(huvudsökande inom parentes): cancer (Lund), neurovetenskap (Lund), hållbart nyttjande av naturresurser (Lund), effekter på naturresurser (Lund), klimatmodeller (Lund), transportforskning (Chalmers), materialforskning (Chalmers), biovetenskap med inriktning på diarrésjukdomar (Linköping) samt IT och mobil kommunikation (Umeå).

Lokalvårdare mår bättre

Halverade sjuktal och betydligt fler som motionerar regelbundet, det är några resultat av den friskvårds-satsning för lokalvårdare som drog igång för ett och ett halvt år sedan.

Nu har fem friskvårdsambassadörer utsetts som ska arbeta vidare med hälsoprojektet.

HÖSTEN 2007 startade Göteborgs universitet, tillsammans med Previa, ett friskvårdsprojekt för lokalvårdare. Projektet avslutades nyligen. Bland annat har sjuktalet, som 2002 låg på hela 17 procent, gått ner till 8 procent.

– Det finns nog många orsaker till det goda resultatet, menar lokalvårdsinspektör Maritha Svensson. Bara det att vi uppmärksammar lokalvårdarnas hälsa har säkert en positiv effekt. Men jag tror också att vi har lyckats ge lokalvårdarna en aha-upplevelse. Hälsa handlar ju inte bara om vad man gör på jobbet utan om hur man lever hela sitt dygn, om att få en balans i livet. Det gäller att äta sunt och motionera, men också att få tid för rekreation,

relationer och intressen. Sömn är viktigt och en kort eftermiddagslur efter jobbet kan betyda mycket för den som måste upp väldigt tidigt på morgonen.

Lokalvården är ett yrkesområde som professionaliserats betydligt på senare tid, påpekar personaldirektör Christina Nordberg.

– Vi har haft flera utbildningar som intresserat många, bland annat inom ledarskap. Friskvårdssatsningen handlar ytterst om strategisk kompetensförsörjning och om att se personalen och dess behov. För självklart är det så att om personalen mår bra blir verksamheten bra.

BLAND ANNAT HAR lokalvårdarna fått ägna sig åt olika sorters motion, som cirkelträning, yoga, aerobics, simning och gymnastik. Det har också funnits ett par viktminskningsgrupper. Och de lokalvårdare som velat, har erbjudits att göra en balansprofil.

– Det innebär att de fått mäta vikt och blodtryck samt fått göra konditionstest, men också att de fått fylla i ett

formulär om sina vanor, förklarar Maritha Svensson. Nu, ett år efteråt, har de fått göra om balansprofilen för att få en jämförelse. Och resultaten är mycket goda. De medverkande lokalvårdarna har förbättrat sina profiler på alla områden – rörelse, mat, vanor, relationer, stress och sömn.

Ett annat tydligt resultat är att många fler lokalvårdare nu använder den friskvårdserättning som universitetet erbjuder.

– **TIDIGARE ANSÄG** nog en del att de inte behövde träna eftersom de ändå rör sig så mycket i arbetet, berättar Maritha Svensson. Då utnyttjade bara 12–15 lokalvårdare friskvårdserättningen. 2008 var vi uppe i 83 av sammanlagt 110 lokalvårdare som tränade regelbundet.

Friskvårdsprojektet avslutades i februari. Men det betyder inte att det är slut med satsningen på hälsa för lokalvårdarna.

– Vi har utsett fem friskvårdsambassadörer som ska hålla i olika aktiviteter och motivera sina kollegor.

Eva Lundgren

Publicera dina nyheter internationellt

◆ **Ta chansen och publicera dina nyheter internationellt!**

Nu har Göteborgs universitet gått med i tre stora internationella forsknings sajter: EurekAlert, AlphaGalileo och IDW.

Nya rön som publiceras i vetenskapliga tidskrifter är utan tvekan den bästa reklam Göteborgs universitet kan få. Varje dag uppdateras www.gu.se med nyheter som i vissa fall är värda internationell uppmärksamhet.

– Genom att vi nu är registrerade på EurekAlert, AlphaGalileo och tyska IDW kan vi själva styra och öka vår närvaro på den internationella arenan, säger Helena Åberg, kommunikationschef på informationsenheten.

Sajterna har olika profil. Den europeiska AlphaGalileo publicerar nyheter och pressmeddelanden på olika språk, den amerikanska EurekAlert (ägs av American Association for the Advancement of Science) är portal i USA för vetenskapliga nyheter och IDW (Informationsdienst Wissenschaft) är en tysk icke-vinstdrivande organisation med nyheter på tyska och engelska.

Både AlphaGalileo och EurekAlert har redaktioner som granskar och avgör vilka nyheter som ska publiceras, men den amerikanska är mest restriktiv.

Under 2009 kommer informationsenheten att publicera ett urval av nyheterna på de internationella sajterna.

Biomedicinska analytiker 10 år

◆ **Med anledning av** att det är 10 år sedan biomedicinsk analytikerexamen infördes i Sverige kommer en jubileums- och alumnträff att arrangeras den 16 maj. Träffen börjar med samling klockan 11.30 på Academicum, Medicinargatan 3.

På programmet står bland annat ett framträdande av författaren Viveca Lärn, klezmermusik samt flera föredrag.

För mer information kontakta Ann Stranned, 031-786 2907, ann.stranned@biomedlab.gu.se.

Vill du veta mer om FRA, IPRED och fildelning?

◆ **Det sårbara IT-samhället** är en ny kurs på IT-universitetet, om människans förhållande till teknologi. Bland annat kommer seminarier att hållas kring relationen mellan informationsteknologi och samhälle. Olika användningar av informationsteknologi kommer att diskuteras samt hur denna användning påverkar individer, organisationer och samhälle. Kursen ger kunskaper om informationsteknologins roll, ansvarsfrågor samt om determinism contra fri vilja. Teori varvas med samtida tillämpade studier om informationsteknologins sårbarhet, till exempel effekterna av nya kommunikationsmönster, artefakternas roller och livscyklar samt om internets roll som samhällsförändrare. Syftet med kursen är att vidga förståelsen för den dynamiska roll som informationsteknologin spelar i dagens samhälle. För mer information: klang@informatik.gu.se.

Får du behålla jobbet eller

Snart kommer flera hundra forskare med visstidsanställning att få besked. Reformen som ger fler trygga arbeten leder också till uppsägningar.

– Det råder en allmän känsla av hopplöshet. Om universitetet vill vara en attraktiv arbetsplats måste det finnas tjänster att söka. Annars är risken att de bästa söker sig häriifrån, säger cancerforskaren Afrouz Behboudi.

I SOMMAR LÖPER TIDEN UT för de första som har varit visstidsanställda i mer än två år. Vid Göteborgs universitet påverkas 1 000 personer av de nya reglerna i lagen om anställningsskydd (LAS). 126 av dem passerar den magiska tvåårsgränsen vid halvåret, men hur många som får vara kvar är det ingen som kan svara på.

Rektor Pam Fredman är nöjd med den nya lagen som hon menar är en stor förbättring jämfört med tidigare system där folk i årtal kunde gå på korta förordnanden.

– Fasta och trygga anställningsvillkor bidrar till att skapa en attraktiv arbetsplats som kan locka till sig duktiga människor. Jag tror också att man gör ett bättre jobb när man är tillsvidareanställd. Vi är en och samma arbetsgivare och måste våga anställa personer även om vi inte exakt vet hur framtiden ser ut.

Vilka som kan få fast jobb avgörs av institutionernas ekonomi och förmågan att konkurrera om externa medel, menar Pam Fredman som poängterar att en tillsvidareanställning alltid ska föregås av noggrann kompetensprövning.

TROTS ATT ALLA TYCKER att anställningstrygghet är väldigt bra kan lagen innebära att många förlorar jobbet. Det befarar forskarna Afrouz Behboudi och Mia Ericson som delar ordförandeskapet i organisationen Future Faculty. Den vänder sig till unga disputerade forskare inom Sahlgrenska akademien som ännu inte har fått en tillsvidareanställning. Enligt deras kartläggning rör det sig om närmare 400 forskare.

Afrouz Behboudi har mest haft tillfälliga tjänster sedan disputationen för sju år sedan. Hon har bland annat haft en postdoktorstjänst från Cancerfonden och en tvåårig forskaranställning på Sahlgrenska akademien.

– Min nuvarande tjänst är på 23 månader och går ut nu i november. Trots att jag har forskningsanslag på över en miljon kronor från olika anslagsgivare för projekt som sysselsätter flera, är framtiden mycket osäker.

Institutionen för biomedicin, där hon arbetar, utlyser snart en tjänst som hon

Afrouz Behboudi och Mia Ericson företräder organisationen Future Faculty på Sahlgrenska akademien. De tycker att lagen är bra men är kritiska mot att det knappt finns några tjänster att söka.

kommer att söka. Men konkurrensen kommer att bli stenhård eftersom det finns cirka 60 andra som befinner sig i en liknande situation på institutionen.

FUTURE FACULTY ÄR KRITISK till att fakulteten inte utlyser några tjänster.

– Man måste vara offensiv i nuvarande läge och utlysa tjänster trots det osäkra finansiella läget. Man borde agera nu, för tiden börjar rinna ut. De flesta av våra kollegor är i 40-årsåldern, har familj, hus och bil, ett ordnat liv som inte är så lätt att rucka på, berättar Afrouz Behboudi.

– Det är inte alls bra. Eftersom man inte har ett fast jobb vågar man inte planera för framtiden. Det känns stressigt och osäkert vilket inte sällan påverkar kvaliteten på forskningen.

Den närmaste framtiden ser tryggare ut för Mia Ericson. Hon har en fyraårig tjänst

från Vetenskapsrådet, som är undantagen de nya reglerna.

– Det har funnits en väldig motvilja att anställa eftersom man har varit rädd att det tar för lång tid och är för krångligt att avskeda. Men vi kan inte hålla på att dribbla med olika korta anställningsformer. Fasta jobb borde vara grunden. Den dag pengarna tar slut får man säga upp.

På institutionen för neurovetenskap och fysiologi befinner sig ett 20-tal forskare i riskzonen.

DET STORA PROBLEMET ÄR, enligt Mia Ericson och Afrouz Behboudi, att det finns så få tjänster på mellannivå att söka. En anställning på två år är alltför kort tid för att hinna meritera sig på.

– Många känner att det inte är någon idé att söka tjänster eller forskningsanslag. Om inte aktiva insatser görs snart riskerar

man att förlora många duktiga medarbetare som nu ser sig om efter annat.

Men det finns inga planer på en sådan satsning, menar dekan Olle Larkö. Han framhåller att det är institutionerna som bestämmer vilka som får fortsätta.

FRÅN SAHLGRENSKA AKADEMINS ledning kommer klara direktiv om att inga anställningar slentrianmässigt får omvandlas till tillsvidareanställningar.

– Alla anställningar över sex månader ska i normalfallet utannonseras, menar personalchefen Christin Wackerberg. I vissa fall, när det finns behov av specifik kompetens, sker ingen utannonsering. Om det är aktuellt med en tillsvidareanställning blir det en förhandling med fackliga organisationer. Det gäller även i övriga fall när tidsbegränsade anställningar övergår till tillsvidareanställningar. Det kan gälla

inte?

FOTO: JOHAN WINGBORG

extern finansiering. Vi kan inte garantera att alla får anställning. Men det behöver inte vara negativt.

På institutionen för biomedicin får reformen stora konsekvenser. Prefekt Anders Oldfors tar fram en lista och räknar till närmare 70 forskare som har allmän visstidsanställning, vars tid löper ut under året. De flesta av dem befinner sig i externt finansierade projekt. Någon enkel plan för hur man ska göra finns inte.

– **DET HAR VARIT** väldigt många frågor på senare tid. Vi har haft flera möten. Men man måste utgå ifrån varje persons speciella situation, beroende på var i karriären han eller hon är. Vi måste ha bättre framförhållning i fortsättningen. Vi vill absolut inte förlora forskare som drar in stora anslag.

En naturlig konsekvens av den nya lagen är att många får fortsätta som förut, menar Anders Oldfors, medan andra får förbereda sig på att sluta.

– Vi måste kunna ha vanliga anställningar som vilket företag som helst. Det innebär att vi måste vara beredda att varsla personer om uppsägningar på grund av arbetsbrist om anslag för specifika projekt upphör.

ÖVERHUVUDTAGET verkar det finnas en osäkerhet hur man ska förhålla sig till de nya reglerna. Det menar prefekt Göran Wallin på institutionen för växt- och miljövetenskaper.

– I huvudsak är reglerna bra men det finns komplikationer som inte tas på tillräckligt stort allvar. De som framför allt hamnar i kläm är de som har externa bidrag och har siktet inställt på en forskar-karriär men som inte har lyckats merit

eftersom de externa bidragen oftast ges på grundval av enskilda personers meriter och idéer och inte på hur verksamheten som helhet fungerar. Jag tycker inte att det finns någon lätt lösning, men det är angeläget att vi får en diskussion om hur problemen ska hanteras.

TROTS OSÄKERHETEN finns det fakulteter som i god tid har förberett sig. I höstas gick dekan Helena Lindholm Schulz på Samhällsvetenskapliga fakulteten ut med beslut om vad som gäller vid rekrytering och inlasning. Alla anställningar som överstiger sex månader ska dekan ta ställning till.

– Det är i praktiken inget nytt utan ett förtydligande av det som gällt sedan tidigare, förtydligar personalhandläggare Göran Liljedahl. Huvudregeln är att lediga anställningar ska utlysas och tillsättas i konkurrens. Om man frångår den regeln måste det finnas en tydlig motivering från berörd institution. Denna motivering ska grundas i verksamhetens personalbehov och de behörighetskriterier som finns för olika yrkeskategorier.

INLASNINGAR SKA endast i undantagsfall vara ett alternativ. Det verkar vara en vedertagen policy vid hela universitetet, men hur det blir i praktiken, återstår att se.

Allan Eriksson

fakta

Ny lag om anställningsskydd (LAS)

Lagen, som trädde i kraft 1 juli 2007, innehåller nya regler för tidsbegränsade anställningar. Grundprincipen i LAS är att all anställning ska vara tillsvidare. Det innebär bland annat att den som har vikariat eller haft en allmän visstidsanställning hos samma arbetsgivare i mer än två år under den senaste femårsperioden ska få en tillsvidareanställning. Reglerna är utformade så att de gäller per automatik. När tvåårsgränsen överskrids övergår anställningen till en tillsvidareanställning. Universitetsvärlden har traditionellt sett haft många visstidsanställda. Fyra av tio har korta förordnanden. GU har totalt 5 430 anställda, varav 2 316 har någon form av tidsbegränsad anställning. Det motsvarar 43 procent av hela personalstyrkan. Då ingår grupper som doktorander och post-doktorsanställningar, som lyder under andra regler. De som direkt berörs av de nya reglerna är 1 044 personer, varav 126 passerar tvåårsgränsen den 30 juni. Dessutom går 134 personer på vikariat som löper ut under året.

sig tillräckligt för att få en tillsvidare-tjänst.

Enligt Göran Wallin handlar det delvis om motstridiga intressen: å ena sidan att värna om forskare som drar in mycket pengar, å andra sidan att förvalta traditionen att utlysa tjänster i öppen konkurrens.

– Risken är att forskningsfinansierarna får för stort inflytande över vilka vi ska anställa. Det är också svårt att se universitetet som vilken arbetsplats som helst

”Man måste vara offensiv i nuvarande läge och utlysa tjänster trots det osäkra finansiella läget. Man borde agera nu, för tiden börjar rinna ut.

personer med mycket lång anställningstid eller unik kompetens.

Att besluten tas på institutionsnivå tycker Ian Milsom, prefekt på institutionen för kliniska vetenskaper, är bra.

– Det finns ingen generell policy, vi provar varje fall individuellt. Det är självklart att alla vill känna en trygghet men samtidigt innebär vår verksamhet alltid en osäkerhet eftersom vi inte kan förutse

Förlegat system

NEJ, DET BLIR INGA dramatiska förändringar, tror Rolf Solli, föreståndare på Gothenburg Research Institute på Handelshögskolan. Han tycker att reformen är rimlig.

Rolf Solli uppskattar att det handlar om tio, elva forskare som berörs av förändringarna.

– Jag tror inte att det blir några problem alls. Vi står helt på egna ben. Vi är extremt projektinriktade, den dag pengarna tar slut har man ingen försörjning.

Han ser heller inga problem med att personer som har en trygg finansiering får en tillsvidareanställning.

Rolf Solli

– De har finansierat sig själva under lång tid, så det är mer en vana. Huvudprincipen bör vara att om man har finansiering längre än tiden för uppsägning så får man fast jobb. Om det skulle visa sig att pengarna tar slut får man i god tid varsla den personen. Det får vi leva med, men varför skulle alla pengar plötsligt ta slut?

EN FÖLJD AV FÖRÄNDRINGARNA är att man i fortsättningen noga får prova vilka man tar in, menar Rolf Solli. För det första ska finansieringen vara ordnad, för det andra ska projekten passa in i GRI:s profil.

– Nu får man tänka till lite extra. Det blir en något krångligare och administrativt tyngre process, men det är inget större bekymmer. Vad som händer är att universitetet mer blir som en vanlig arbetsplats och då får man räkna med att det kan bli fler uppsägningar.

Rolf Solli är skeptisk till att traditionen med utlysning av tjänster är det bästa sättet att rekrytera personer på. Förfarandet med sakkunniga kan diskuteras, menar han.

– Det passade säkert bra förr i tiden men idag är det ett förlegat system.

Genom att ta in sakkunniga från andra lärosäten skapar man en chimär om en opartisk och saklig bedömning som är lika för alla. Idag finns det ingen som har överblick över forskningen och i slutändan blir det subjektiva bedömningar. Det är ett lika stort tankefel som att tro att Volvo skulle vända sig till Saab för att rekrytera de bästa cheferna.

Granskning av lärosätens kvalitetsarbete

◆ **Resultatet av den** bedömning av nio lärosätens kvalitetsarbete som Högskoleverket genomförde i höstas har nu publicerats. Den visar att Karlstads universitet, Malmö högskola och Örebro universitet fick "underkänt", Mälardalens högskola fick "väl godkänt", och övriga blev godkända. Göteborgs universitet bedöms på motsvarande sätt under våren. En självvärderingsrapport har överlämnats till Högskoleverket och en bedömargrupp besöker Göteborgs universitet 22–23 samt 27–29 april. Högskoleverkets slutbedömning av kvalitetsarbetet beräknas komma under hösten 2009. Läs mer på www.gu.se/kvalitet

Hur ska forskning arkiveras?

◆ **Regler för vad som gäller** vid arkivering av forskningshandlingar finns nu samlade i handboken *Hantering och arkivering av forskningshandlingar – Handbok för forskningsverksamheten vid Göteborgs universitet*. Bland annat besvaras frågor om vad, hur och varför man ska arkivera och vem som har ansvar för att arkiveringen sker på rätt sätt.

Handboken finns också i en engelsk version. Mer information finns på: www.gu.se/omuniversitetet/Trycksaker/

Arbetsmiljöbarometern snart klar

◆ Arbetsmiljöbarometerns resultat håller på att sammanställas och bearbetas. Först i början av maj levereras det kompletta underlaget, uppdelat på fakulteter, UB och förvaltning.

– Rent allmänt kan sägas att skillnaderna sedan förra mätningen inte är så stora och det mesta som förändras rör sig i positiv riktning, säger förvaltningschef P-O Rehnquist.

Stefan Pettersson årets dietist

◆ **Stefan Pettersson**, idrottsnutritionsexpert och doktorand vid institutionen för mat, hälsa och miljö, får utnämningen Årets dietist 2008 av Dietisternas Riksförbund.

Han får utmärkelsen för sitt sätt att inspirera studenter vid Göteborgs universitet och för sitt betydelsefulla arbete för Sveriges idrottsstjärnor.

Stefan Pettersson ingår i Sveriges Olympiska Kommittés resursteam för kostrådgivning till idrottsmän och idrottskvinnor i Sveriges olika landslag.

Hans forskning ska resultera i en avhandling med riktlinjer för viktreglering bland idrottare inom till exempel brottning, judo och taekwondo.

Han hoppas att nya lagen stoppar missbruk

Det systematiska bruket av korta förordnanden måste upphöra, menar Sulf:s ordförande Martin Björkman.

Därför ser han fram emot skärpningen i lagen, som ger fler trygga anställningar.

– **DET ÄR FÖRHOPPNINGSVIS** slut på allt trixande och mekande med olika tjänstetitlar och anställningsformer, säger Martin Björkman. Det har varit en hel del missbruk av korta anställningsformer under lång tid och många har hamnat i kläm.

– Det finns exempel på personer som har gått på upprepade korta tidsbegränsade anställningar i tiotals år och det är djupt otillfredsställande. Tänk själv: Hur kul är det att få nobben av banken när du är över 50 år bara för att du inte har en fast anställning? Jag tycker inte att vi ska behandla människor på det viset.

Han är nöjd med ändringen i LAS som förhindrar möjligheten till upprepade tidsbegränsade anställningar som kan pågå nästan hur länge som helst.

SULF HAR LÄNGE kämpat för att öka andelen tillsvidareanställningar på landets universitet. Martin Björkman tycker att 43 procent – som är den andel vid GU som har någon form av visstidsanställning – är på tok för högt.

– Vi vill ha säkra och trygga anställningar. Det kostar inte en krona extra att tillsvidareanställa, men av någon anledning har det funnits en rädsla för trygga anställningar. Vi i facket är också beredda att ta vårt ansvar. Om pengarna i ett projekt tar slut får man säga upp personen på grund av arbetsbrist, men det ska göras på ett korrekt sätt. Ingen av oss är livstidsanställda på Göteborgs universitet, det finns inget som heter fast anställning.

Han framhåller att facken också är angelägna om att det ska gå bra för Göteborgs universitet. De nya reglerna ska inte försvara samarbetet eller äventyra det ekonomiska läget.

– Reglerna i LAS ska följas och det finns fortfarande möjligheter att ha kortare vikariat eller andra anställningsformer om det blir en lucka eller en svacka. Ett särskilt avtal för postdoktorer gör det idag möjligt att anställa dessa under två år. Inget är hugget i sten, men det får inte vara frågan om ett systematiskt missbruk.

MARTIN BJÖRKMAN är medveten om att kravet på utlysning av anställningar kan stå i konflikt med behovet av att lasa in forskare som har en extern finansiering.

– Visst. Det är motstridiga intressen, men det får vi leva med under en övergångsperiod. Det betyder inte att vi vill ha det så i fortsättningen. Att utlysa och till-

FOTO: JOHAN WINGBORG

Martin Björkman, ordförande för Sulf vid Göteborgs universitet, tycker att det är på tiden att forskare får vettiga anställningsvillkor. Att en del kommer att lasas in är något vi får leva med.

sätta tjänster i konkurrens är grundbulnen i universitetsvärlden.

Han tror att det handlar om en tillfällig puckel.

– Just nu får vi acceptera att flera lasas in. Vi har inget alternativ: lagen måste följas.

Martin Björkman tycker att det är bra att det finns tydliga riktlinjer, exempelvis vid Samhällsvetenskapliga fakulteten.

– Alla fakulteter borde ha en lika klar policy, då vet man vad som gäller och minskar risken för att kollegiala band går före formella meriter. Man får inte bli inlasad bara för att man känner en professor utan det ska gå juste till och vara så rättvist som möjligt.

Han menar att det är rimligt att forskare som varit framgångsrika med att dra in pengar också har rätt till ett fast jobb.

Det ska finnas noggranna arbetsbeskrivningar som ger klara turordningsregler vid en eventuell uppsägning. Även den som blir uppsagd har rätt till stöd, utbildning och återanställning.

ARBETSGIVARENS ORO för en utdragen process är obefogad, menar Martin Björkman.

– Vi vill vara synkade med arbetsgivaren. Det ligger inte i vårt intresse att göra plågan värre än nödvändigt. Även om det är mer jobb och besvär för alla parter, överväger fördelarna klart nackdelarna.

– Fler människor kommer att få trygg anställning. Det är något som alla vinner på, konstaterar Martin Björkman nöjt.

Reform skapar stor oro

”Första gången jag inte har någon koll alls”

Efter ett par månader med den nya redovisningsmodellen är osäkerheten fortfarande stor. Läget är på vissa håll förvirrat och uppgivet.

ATT SITUATIONEN ÄR ALLVARLIG, bekräftar Mats Glavå, prefekt på juridiska institutionen.

– Alla är väldigt oroliga. Det är sjätte gången jag lägger en budget men det är första gången jag inte har någon koll alls. Vi har haft god ekonomi i många år men nu vet jag inte om vi kommer att gå med överskott eller underskott.

Trots att han välkomnar ett tydligare system efterlyser Mats Glavå kalkyler som visar på konsekvenser i den ekonomiska redovisningen.

– Det stora arbetsmiljöproblemet är inte reformen utan osäkerheten. Jag vill se hur det fungerar i skarpt läge, svart på vitt. Inte bara i teori utan i riktiga siffror.

REFORMEN HAR ENLIGT Mats Glavå skapat mycket extraarbete som främst har drabbat administratörer och ekonomer.

Institutionens högskolesekreterare Anna Wahle är ledamot i den lokala arbetsmiljökommittén. Hon menar att alla mådde så dåligt i samband med budget-

Mats Glavå

Anna Wahle

arbetet att kommittén beslöt att anmäla ärendet som ett arbetsmiljöproblem som orsakat stress och oro bland personalen.

– Jag kan inte förstå att en så stor organisation som GU inför något så drastiskt utan att först göra en konsekvensanalys. Alla andra administrativa system har ju testkörts innan de tagits i bruk för att undvika de värsta barnsjukdomarna.

– Informationen uppifrån har varit undermålig, hela processen har varit otydlig och tydliga instruktioner har saknats.

I december, när budgeten skulle läggas, var osäkerheten som störst, berättar Anna Wahle.

– Vi ringde runt till varandra som galningar. Inte heller vår fakultetsekonom kunde förklara alla detaljer. Vi har länge accepterat halvfärdiga lösningar och nya administrativa system men nu är måttet

rågat. Jämfört med tidigare system får den nya redovisningsmodellen effekter för all personal.

De befarar att samarbetsklimatet försämras i en modell som går ut på att institutionerna gör affärer med varandra där det råder olika spelregler.

– **MODELLEN FRÄMJAR** inte tvärvetenskap och samarbete mellan institutioner eftersom jakten på den lägsta kostnaden kommer att bli styrande. Nu ska vi ta ut 80 procent i påslag för undervisning för att få full kostnadstäckning, men om vi inte gör det får vi i slutändan stå för fiolerna, säger Anna Wahle.

Mats Glavå tycker att det är otillfredsställande.

– Man kan räkna på flera sätt och istället för olika schablonnivåer på institutionerna måste vi få ett påslag som är lika för alla. Annars blir samarbetet lidande och det kan inte vara meningen med reformen.

Mats Glavå menar att det är väl sent att göra en konsekvensanalys nu, men han är glad för att ledningen äntligen har insett allvaret.

– Hela reformen är dåligt implementerad. Det är vi som får ta smällarna om

det blir underskott eller om vi tvingas säga upp personal. Så har det visserligen alltid varit men det blir ännu mer kännbart i ett system där man inte kan överblicka konsekvenserna.

Han ifrågasätter också klassificeringen av vad som ingår i direkta och indirekta kostnader.

– Vad man ska räkna som en OH-kostnad är ett normativt ställningstagande. Detaljerade klassificeringar innebär alltid en osäkerhet och en risk för fel.

Allan Eriksson

fakta

Ny OH-modell

Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF, har tagit fram den nya modellen för full kostnadsredovisning, som infördes vid årsskiftet. Förenklat innebär den att alla kostnader och intäkter ska bli synliga på samtliga nivåer inom organisationen.

Tidigare har en större del av kostnaderna, inklusive lokaler, varit dolda. Den stora förändringen är att alla kostnader och intäkter förs ut till institutionerna. Läs mer om reformen i GU Journalen nr 1, 2009.

”Det är bra att vi får reda på vad allt kostar”

Två stora problem återstår att lösa. Det ena gäller medfinansiering och det andra internhandel.

Annars är risken stor för svåra samarbetsproblem.

– **DET FINNS INGA ENKLA LÖSNINGAR** utan alla förändringar kräver noggrannhet och analys. I ett ekonomisystem av vår storlek kan en väldigt stor mängd transfereringar och förändringar i en del få stora konsekvenser för hela systemet, säger prodekan Sven-Åke Lindgren, som leder den projektgrupp som analyserar konsekvenserna av den nya modellen.

Gruppen ska presentera sin slutrapport den 31 mars.

– Vi kommer att presentera en genomlysning av problem och svårhanterliga konsekvenser och lämna en del förslag till åtgärder. Men jag vill inte föregripa gruppens arbete genom att säga något om det nu.

Sven-Åke Lindgren säger att han har full förståelse för att många prefekter känner en stor osäkerhet.

– Det är svårt att göra prognoser men det ekonomiska läget kommer att klarna

under våren. Nu när faktiska kostnader bokförts ser man tydligare effekterna av påslagen. En del problem är fortfarande olösta och det finns en villråddighet som dessvärre drabbar prefekterna.

Han tror dock inte att läget är så allvarligt som en del befarar. Generellt finns en överdriven oro och försiktighet i planeringen av ekonomin.

– I förändringstider tenderar man att ta i på kostnadssidan och vara försiktig med intäkter. Så brukar det vara. Jag tror att många har överbudgeterat och det blir sannolikt överskott på intäkter för indirekta kostnader på en del håll. Om en institution är framgångsrik med att dra in fler externa projekt än planerat stannar ju också överskottet på institutionsnivån.

SVEN-ÅKE LINDGREN framhåller att cheferna får mer att säga till om i den nya modellen. På både gott och ont.

– Prefekterna utsätts för ett större tryck idag. Det är självklart att många forskare vill få besked om hur det blir med medfinansiering. Men prefekterna måste ta ställning till om institutionen kan gå in och medfinansiera indirekta

Sven-Åke Lindgren

kostnader för projekt som inte är fullt finansierade. Här är ett av problemen att råden inte kommer att tillämpa den nya principen förrän för ansökningar som görs 2010.

Den största fördelen med reformen är att alla kostnader blir synliga på olika nivåer, menar Sven-Åke Lindgren.

– Nu får vi svaret på vitt reda på hur stora kostnaderna är. Vad kostar UB, IT, student-service och forskningsadministration på olika nivåer? Vad får vi för pengarna?

EN ANNAN KONSEKVENNS ÅR att reformen kan gynna stora institutioner. Små enheter med liten omslutning men med höga kostnader för administration och ledning har relativt högt procentuellt påslag.

– Det kan driva mot större institutioner, för med en större bas kan man på ett rimligare sätt dela på administration och ledning. Men det är inte säkert att det gäller alla.

Bara för att ett nytt redovisnings-system har körts igång ska man inte sitta med händerna i kors, menar Sven-Åke Lindgren.

– **VI KAN INTE BARA** låta systemet ha sin gång. Även om det inte är säkert att vi kan göra något på kort sikt, får vi långsiktigt ett underlag för att kunna göra förändringar. Om OH-påslagen är för höga? Det vet vi först i efterhand när vi kvalitetssäkrat våra beräkningar och jämfört med andra lärosäten. Det kan leda till att vi blir mer aktsamma och kvalitetsmedvetna om vad vi får för pengarna, säger Sven-Åke Lindgren, som uppmanar alla institutioner att noga gå igenom alla siffror och klassificeringar, så att man har räknat rätt.

Arbetsgruppen är nu ute och besöker alla fakultetsledningar för att stämma av hur det går.

– Dekanerna är måna om att få klara besked och att den nya reformen ska bli så rättvis och genomlyst som möjligt. Alla vill minska komplexiteten och arbetsbördan, sammanfattar Sven-Åke Lindgren.

Allan Eriksson

Är engelska coolare än

”Jag retar mig på att man ibland slarvigt slänger sig med engelska uttryck ... utan att fråga sig om läsarna förstår vad som menas.

Engelska titlar vinner terräng. Controller, HR-ansvarig, Chief Information Officer och nya professorer i Ubiquitous Computing och Corporate Finance.

Och inom Sahlgrenska akademien finns en enhet som heter Core Facilities och en naturvetenskaplig utbildning med titeln rangerprogrammet.

Begripligt? Nej, inte särskilt.

– **MITT INTRYCK ÄR** att man inte har den ringaste lust att hitta på bra svenska motsvarigheter. Jag vet inte ens vad rangerprogrammet är för något, men jag antar att det låter tuffare på engelska och att det är ett sätt att locka till sig studenter.

Förklaringen är att utländska säljer bättre, menar språkforskaren Lars-Gunnar Andersson, som tar det klassiska exemplet: Om en affärsinnehavare kan sälja ett par byxor för 1 000 kronor i en boutique som bara kostar 500 kronor i en butik så är valet enkelt.

– Men det här är inget nytt. På 1700-talet ansågs det finare att tala franska i Sverige. Det vi ser idag är att engelska påverkar svenska alltmer, men det är nog något vi får leva med.

EN KLAR TREND ÄR att anglicismer sakta men säkert smyger sig in i språket, även inom universitetsvärlden. Det talas allt oftare om vikten av branding, att positionera sig, att coacha, vara online och att köra sitt eget race.

– Jag retar mig på att man ibland slarvigt slänger sig med engelska uttryck på nöjes- och kultursidorna utan att fråga sig om läsarna förstår vad som menas. Ibland är det inte heller klart på vilket språk de ska uttalas, säger professor Sven-Göran Malmgren, som är medredaktör i Svenska Akademiens ordlista.

Många av de nya orden dyker upp inom reklam och mode, medier och bloggar, kultur och sport. Och många av dem kommer från engelskan.

Sven-Göran Malmgren plockar ner

Det är stor risk att engelskan tar över delar av forskningsspråket, vilket leder till domänförlust, menar språkforskarna Sven-Göran Malmgren och Lars-Gunnar Andersson. FOTO: JOHAN WINGBORG

Nationalencyklopedins ordbok från bokhyllan. Grovt räknat innehåller den 2 500 lånord från engelskan, vilket bara motsvarar 4 procent av ordbokens uppslagsord.

– Jag är inte särskilt bekymrad. Svenska har hela tiden utvecklats och berikats av andra språk. Dagens påverkan är trots allt väldigt liten jämfört den genomgripande påverkan som tyskan hade på svenska språket under medeltiden.

EN SAMMANSTÄLLNING AV alla nyord mellan 1945 och 1985 visade att 80 procent av lånorden kommer från engelskan. Förmodligen är den siffran mycket högre idag.

– I början 1900-talet gick engelska om tyska i påverkan och sedan dess har den anglosaxiska kulturdominansen bara ökat. Det mesta är förstås positivt. Vi har fått en massa bra ord och uttryck som berikat vårt språk, men det handlar alltid om att försöka uttrycka sig så begripligt som möjligt.

Nej, det är inte lånord som bekymrar språkforskare utan det faktum att engelska har blivit det helt dominerande språket inom vissa områden. Framför allt inom medicinsk och naturvetenskaplig forskning.

– Även om det finns bra motsvarande svenska uttryck anses det finare att använda engelska i vissa sammanhang. Samtidigt känns det fel att använda engelska på kurser med enbart svenska studenter. Man lär sig helt enkelt inte lika bra på främmande språk.

HAN SER klara risker med att engelskan tar över delar av forskningen, vilket leder till det som kallas för domänförlust, det vill säga när ett språk förlorar sin användbarhet inom ett visst område.

– Om alla skriver på engelska inom ett fackområde och ingen bryr sig om att skapa motsvarigheter på svenska utvecklas inte svensk terminologi.

Om forskare inte kan förklara på svenska vad det är de håller på med för

iTunes U slår igenom stort

Ett nytt sätt att föra anteckningar? Ja, så lanseras iTunes U, som numera används flitigt vid ett stort antal amerikanska och brittiska universitet.

Det handlar om att spela in föreläsningar som studenterna kan ladda ner och lyssna på igen medan de tränar eller sitter på bussen.

Nu har även Göteborgs universitet visat intresse för iTunes U.

Än har inget svenskt lärosäte kommit så långt, men Göteborgs universitet har, tillsammans med sex andra lärosäten, gjort en ansökan hos Apple.

– Allt material som läggs upp på iTunes U ägs av lärosätet, som också ansvarar för att informationen är korrekt, förklarar webbkoordinator Mikael Stoltz. Men det är iTunes U som står för plattformen där informationen presenteras.

IT-CHEF LARS HANSEN menar att det inte finns några tekniska problem att införa iTunes U vid Göteborgs universitet.

– Men för att genomföra detta måste man ta ett övergripande beslut, tillsätta resurser och bygga en organisation kring projektet. Det är ju viktigt att innehållet på sidan speglar Göteborgs universitet som helhet, annars ger vi helt fel intryck.

Fredrik Svensson

fakta

iTunes U är integrerad i iTunes Store, som med över 6 miljarder sålda låtar är världens största musik-, film- och programbutik på nätet.

iTunes U är tillgänglig för följande länder: USA, Kanada, Australien, Irland, Nya Zeeland, Storbritannien, Tyskland, Österrike, Belgien, Danmark, Spanien, Finland, Frankrike, Italien, Norge, Nederländerna, Sverige och Schweiz.

Det finns totalt över 100 000 ljud- och videofiler på iTunes U.

IDAG FINNS ÖVER 300 universitet med i iTunes U och sedan början av januari kan även svenska lärosäten lägga upp utbildningsmaterial där.

Så här ser Oxfords sida ut, här finns mer än 150 timmar ljud- och video-podsändningar. Sidhuvudet i iTunes U är ett fritt utrymme för design, där har varje universitet/högskola möjlighet att lägga in sin grafiska profil och logotyp.

svenska?

ILLUSTRATION: TOMAS KARLSSON

gemene man är det i grunden ett demokratiskt problem.

– Förr eller senare måste det ju komma läroböcker om det är ett viktigt forskningsområde och då blir det problem om det saknas svenska termer. Liksom det är ett problem för populärvetenskapen, som också är jätteviktig.

Många av de nya orden som snabbt vinner popularitet hamnar också i Svenska Akademiens ordlista, som mejla, chatta, dissa och chilla – men med svensk stavning. Fast många engelska ord används rätt av.

– Vissa ord, som "bottom-up", ger helt fel associationer. De är avsiktligt fördunklande i vardagligt språk men kan vara legitima i fackspråkliga sammanhang.

DET ÄR SÄLLAN särskilt lyckat att direktimportera ord eftersom många av dem stör svensk språkkänsla. Homepage, som finns på tyska, skulle vara omöjligt att böja på svenska. Det gäller även vissa böjningar av substantiv i plural, bestämd form. Det kan ju inte gärna heta till exempel gangstersna utan gangstrarna, inte heller policiesna utan policyerna. Sedan får man acceptera att vissa ord inte går att översätta, som "sudden death" i ishockey.

För att motverka taffliga omskrivningar och svengelska uttryck föreslår Sven-Göran Malmgren en ökad språklig medvetenhet.

– Svenska språket ska vara så enkelt och begripligt som möjligt.

Men att komma med pepinnar och ropa på tuffare språkpolitik, tror han inte på.

– **FRANKRIKE HAR SPRÅKLAGAR** som föreskriver att franska måste användas i vissa fall. Jag tror inte att språklagar behövs i Sverige utan vi har nog en bättre språkvård jämfört med många andra länder. Det finns en övergripande språklag som säger att svenska är det viktigaste språket i Sverige.

Engelskans totala dominans kommer dock inte att vara för evigt.

– Vi får alltför japanska och kinesiska lånord. När Kina går om USA som världsmakt kommer det att påverka både kultur och språk.

Ett universitet bör inte gå i spetsen för ett hippt språk, tycker Lars-Gunnar Andersson som ser ett värde i att ha ett mer konservativt språkbruk.

– Det är konstigt om ett gammalt universitet ska gå i täten för modenycker och inneord.

Allan Eriksson

För vidare läsning!

Språkrådet är Sveriges officiella språkvårdsorgan, www.sprakradet.se
Datatermgruppen, www.nada.kth.se/dataterm/
Sveriges nationella centrum för terminologi och fackspråk, www.tnc.se/
Läkarsällskapets kommitté för medicinsk språkvård, www2.svls.se/sprakkommitten/
Språkhjälpen för akademiskt skrivande, www.sprakhjalpen.fi/

Använd svensk grammatikgranskning, exempelvis ordbehandlingsprogram som Granska, www.csc.kth.se/tcs/projects/granska/index.html

Språkrådet uppmanar oss att använda följande svenska ord istället för engelska:
advisory board – rådgivande kommitté eller grupp, expertgrupp
approach – infallsvinkel, synsätt
benchmarking – jämförelse (med något som är bra), mått
best practice – god branschpraxis, branschnorm
consulting – rådgivning
cred – trovärdighet
e-learning – e-utbildning
feedback – återkoppling, gensvar
hearing – utfrågning, frågestund
image – framtoning, profil, bild utåt
know-how – kunskap, expertis
outstanding – i en klass för sig
paper – uppsats, artikel, föredrag
slogan – paroll, slagord
voucher – värdekupong

ÖPPET HUS

**på Jonsereds herrgård
söndagen den 10 maj 13–16**

Rundvandring, kaffe och musikaliska
mellanspel.

Välkommen!

Om socialt stigma på Jonsered

◆ **Den 6 maj är det dags** för det tredje Jonseredsseminariet i serien Bilden av psykiatrin. Seminariet Stigma: A Global Approach handlar om socialt stigma, som ofta är det viktigaste skälet till att psykiskt sjuka inte får rätt vård. Frågor om vad som hänt inom stigmaforskningen de senaste tio åren samt vart forskningen är på väg kommer att diskuteras. Huvudtalare är den kände forskaren Norman Sartorius, tidigare chef för WHO:s Division of Mental Health, idag president för the International Association for the Promotion of Mental Health Programmes och för the Board of the Prize of Geneva Foundation.

För mer information,

kontakta Lennart Lundin, 342 13 19,
lennart.lundin@vgregion.se, eller
Anders Franck, 786 54 15, anders.franck@gu.se.

FOTO: STEFAN NILSSON

Ett berg av gult tegel

SEDAN ZOOLOGEN under väldigt tidigt 1970-tal flyttat upp till Berget måste man ändå säga att utsikten förbättrats. Inte alltför mycket, förstås, för genom fönstrens placering försäkrade sig de arkitekter som planerade för zoologins framtid om att ingen utsikt skulle störa arbetet. Förutom ett och annat moln med en och annan zoologisk mås. Om man inte står upp. Eller har väldigt lång hals.

Utsikten över Göteborg och älven från 4:e våningen är storlagen, men eftersom vi har ont om studenter har det beslutats att vi ska lämna en forskningsvåning, nämligen den 4:e. Nu sitter jag ett par våningar närmare marken, men på husets solsida, vilket är fint. Himlen och måsarna är ju ändå i stort sett desamma. Genom mitt fönster syns – när jag står upp – Medicinarelängan med sina tinnar och torn. Den påminner om det mycket avlägset belägna, och stora, Slottet Drummeldimp. I varje fall får inte vem som helst komma in, utan där tarvas

särskilda färdigheter (som förstås kan vara andra än vad Povel Ramel anger i sin visa).

Alldeles nedanför mitt fönster ligger "Hygien", numera Arbets- och Miljömedicin. Samma fina gula tegel som i Längan, men huset är förskonat med påslafsad cement. Kontrasten till zoologihusets cementgrå framtoning hade väl annars blivit alltför grotesk.

"Avsikten med utsikten är insikten", konstaterade min arbetskamrat Bernth då jag lånade en nyckel för att öppna fönstret och fotografera min utsikt.

Stefan Nilsson

PROFESSOR VID ZOOLOGISKA INSTITUTIONEN

GU Holding inbjuder till lunchseminarier!

Kom och inspireras av forskare på Göteborgs universitet som berättar om deras resa från forskningsresultat till affär. Vi bjuder på lunch!

Tid: torsdag 14 maj, kl. 12.00 - 13.00
Professor Thomas Hedner, Sahlgrenska akademien
Professor Olle Isaksson, Sahlgrenska akademien

Anmälan till isabel.fernandes@holding.gu.se
För mer information, www.holding.gu.se

VÄLKOMNA!

Tid: torsdag 11 juni, kl. 12.00 - 13.00
Docent Lena Mårtensson Lindblad, I-Tech
Dr Lisa Buvall och Docent Jenny Nyström, Sahlgrenska akademien

GU HOLDING
HOLDINGBOLAGET VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Helena Svensson använder en egen teknik när hon målar. Istället för pensel pressar hon på färg med tygtrasor. Förutom målning som hobby har hon även tagit skepparexamen.

Hänförd av naturen

Vackra fläckar av oljefärg på en trasa fick Helena Svensson att ändra teknik när hon målade. Istället för att använda pensel kom hon på att hon kunde få ett sinnligare uttryck genom att dutta på med färg just med en sådan där tygtrasa.

Impulser får hon oftast från naturen.

ETT TRÄD SOM STRÄCKER FRAM sina grenar, en krusning av vattenytan i Härlanda tjärn eller några löv på marken – naturen hör till Helena Svenssons främsta inspirationskällor.

– Jag cyklar varje morgon från mitt hem i Sävedalen till jobbet vid Korsvägen. Ser jag något intressant – det kan vara hur ljuset faller på vägen, barken på ett träd eller några vattendroppar – tar jag en bild med mobilen. Det blir ju inte så jättebra foton, men de får mig ändå att minnas en speciell detalj eller känsla som jag sedan kan använda när jag målar.

Helena Svensson arbetar som institutionsadministratör på Museion, en enhet vid Göteborgs universitet där världskul-

turer, kulturarv och museologi studeras. Lokalerna finns på femte våningen i Världskulturmuseet, som man också har ett intimt samarbete med.

– Bara att titta ut genom fönstren i mitt arbetsrum stimulerar fantasin – molnen, himlen, hela rymden utanför. Korsvägen fylls snabbt med människor och trafik och när det blir mörkt tänds de gröna ljusen utanför Universeum. Ibland tar jag bilder, som när en ovanligt vacker regnbåge spände över himlen. Den fick jag till och med publicerad i G-P.

Två av Helena Svenssons målningar hänger i Museions lokaler. Förra året hade hon också flera utställningar, bland annat på Båt- och sjöfartsmuseet i Onsala, på Galleri Charlie i Rönnäng. Hon var också med i en samlingsutställning på Bohusläns museum. Helst målar hon utomhus hemma i trädgården, även mitt i vinterkylan. Men blir vädret för dåligt flyttar hon in i garaget. Drömmen är att bygga en ateljé med tillhörande växthus.

- JAG TYCKER ATT jag funnit mig själv i konsten och även om jag inte kan hålla på

så länge åt gången, tycker jag inte att det är särskilt svårt att komma in i skapandet. Att måla med trasor tycker jag är mer sensuellt än att använda pensel, jag kan arbeta mer direkt med färgerna och kommer närmare det jag skapar. Om jag använder penslar är det mest med spetsen, för att rista med. Och så har jag övergått till akryl istället för olja, som är bättre både för mig och miljön.

HELENA SVENSSON HAR alltid varit intresserad av färg och form men började ägna sig åt konst först i tjuogoårsåldern. Musik har hon däremot hållit på med sedan barndomen. Hon spelar fiol i kyrkor och andra sammanhang, både som solist och i olika ensembler. Det instrument hon använder har hennes far byggt.

– Fiolen har varit med mig sedan 1980-talet på olika resor, bland annat när jag spelade i en ungdomsorkester som turnerade i England, Österrike och USA.

I sitt företag Bildton arbetar hon inte bara med konst och musik. Hon föreläser också om pilgrimsvandringar till Santiago de Compostela, som hon blev intresserad av som ung.

– Jag studerade konst och musik i Paris och under en resa till södra Frankrike kom jag till den vackra medeltidsbron le Pont Valentré i Cahors som många pilgrimer passerat. Jag började fundera över fenomenet. Vilka det var som gav sig av på vandringar, vad de gjorde om de behövde sjukvård och så vidare.

Helena Svenssons favoritmålning har hon kallat Volterra. Den stora tavlan är inspirerad av ett etruskiskt föremål som hon fick syn på i ett museum under en resa i Italien. I Helena Svenssons målning kommer kvinnan ut genom en gyllene port, omringad av det toskanska landskapet.

- FÖR MIG HANDLAR MÅLNINGEN om att komma ut i solen och friheten, men andra människor tolkar den på annat sätt. Även om jag själv har en bestämd uppfattning om vad en målning föreställer, tycker inte alltid betraktarna samma sak. För mig är det både spännande och lärorikt att ta del av andras upplevelser, de behöver inte alls stämma med mina egna.

Eva Lundgren

STADEN TILL SALU

TEXT *Eva Lundgren* | FOTO *Johan Wingborg*

Att inte ha någon dörr att stänga eller någon egen stans att vara.

Att vara tvungen att leva i nuet för att det varken finns någon framtid eller tillhörigheter som påminner om det förflutna.

Det var vad de unga kvinnor berättade om som Catharina Thörn intervjuade för sin doktorsavhandling om hemlöshet.

Sedan dess har staden, som värnar om vissa men stänger ute alltfler, varit i fokus för hennes intresse.

”TÄNK PÅ DE HEMLÖSA!”

Fyra ord sprejade på glasentrén till ett bostadskontor fick Catharina Thörn att leta fram kameran. Men innan hon kunde ta ett kort måste hon köpa nya batterier. Och när hon väl var tillbaka igen var orden redan borttvättade.

– Men tomrummet efter texten ser jag varje gång jag går förbi glasörrarna, förklarar Catharina Thörn.

Hon är en energisk deltagare i debatten om hur staden ska byggas och förskräcks av den globala trenden att se stadsplanering som ett sätt att öka värdet på fastigheterna. Staden har blivit något som ska säljas, som vilken vara som helst, till dem som har råd att betala.

– Vi bygger en tryggare stad. Parker rustas upp, skymmande buskar och träd tas bort, bänkar placeras öppnare, allt för att det ska kännas säkrare, inte minst för kvinnor. Och det är väl bra. Men för dem som ingenting har, blir staden ännu mer slutet och otillgänglig än någonsin tidigare.

Det var när hon skulle skriva sin avhandling som Catharina Thörn insåg att hemlösa inte alls behövde vara gamla försupna gubbar utan jobb som hänger i parken.

– Vid ett tillfälle, när jag skulle göra en intervju med en hemlös, kom en kvinna fram till mig och hälsade. Hon var i min ålder, strax under trettio, välvårdad utan särskilda kännetecken. Det tog ett tag innan jag insåg att hon var en av dem jag kommit för att intervjua. Hon levde alltså inte alls upp till den bild jag hade av hemlösa som väldigt annorlunda oss som har en dörr att stänga.

Fattigdom kostar. Göteborgarna betalar nästan 1 miljön kronor per dag för socialt boende åt människor som ingenstans har att ta vägen.

– Åtminstone hälften av dem som Göteborgs kommun anser som hemlösa skulle enligt kommunens egna socialsekreterare kunna bo i vanliga bostäder. Kommunen betalar alltså för att fastighetsägare ska kunna stänga ute hyresgäster som av olika skäl inte är tillräckligt attraktiva för deras lägenheter.

DEBATTEN OM HUR staden ska byggas blossar upp med jämna mellanrum. Det kan handla om fula hus, segregation, förort eller centrum, spektakulärt eller funktionellt. När stadsmuseet för ett år sedan arrangerade debatt var salen så fullsatt att stämningen liknade en rockkonsert, berättar Catharina Thörn.

– Folk stod med näsorna tryckta mot fönstren och ville komma in. Engagemanget beror förstås på att staden är något vi alla har erfarenhet av, vi bor ju här, har byggnaderna runtomkring oss, och vi vill kunna påverka.

Catharina Thörn kan peka på tre händelser i sitt liv som gjort att hon blivit sociolog med intresse för staden.

För det första handlar det om en resa hon gjorde som 18-åring till Sydafrika och Namibia.

– Jag fick träffa representanter för ANC vilket var så omvälvande att jag helt förändrade mitt sätt att tänka. Jag fick en ny dröm: att bli en skrivande person som åker ut i världen och berättar om det som händer.

Den andra händelsen inträffade när hon några år senare åkte till Palestina för att träffa människorättsaktivister. Hon passade på ett ringa den kände filosofen Sari Nusseibeh för att be om ett möte.

– Jag undrar fortfarande vad det var som gjorde att han gick med på ett samtal. Men jag tror att han sade ja för att han helt enkelt blev så häpen över att en 22-åring från Sverige ringde och ville diskutera. Det han sade till

mig var att filosofi, som jag tidigare studerat, aldrig skulle kunna ge mig svar på de frågor jag hade. Istället uppmanade han mig att studera sociologi.

Och den tredje händelsen kom när Catharina Thörn så småningom skulle bestämma sig för sitt avhandlingsarbete. Först hade hon tänkt skriva om Salman Rushdie och hans bannlysning i samband med Satansverserna.

– Men så blev jag anställd som assistent i ett projekt om hemlösa kvinnor och när det var slut kände jag att jag inte kunde släppa ämnet. Det fanns så mycket kvar att undersöka, som vad det egentligen innebär att komma hem och vad hemlöshet betyder just för kvinnor, som ju

Istället för att lansera Göteborg som evenemangsstad föreslog jag att Göteborg skulle bli världens första hållbara stad.

så ofta förknippas med hemmet. Och den bild de gav av staden, som inte alls stämde med min, intresserade mig.

DE SÅG SÄKERHETSAKTER, portlös och stängda dörrar som jag knappt funderat över.

2005 blev Catharina Thörn engagerad i ett projekt inom ramen för Dialog Södra Älvstranden. Det handlade om att utarbeta förslag på vad som skulle byggas där.

– Samtidigt arbetade jag i Bergsjön och följde socialtjänstens arbete med hemlösa. Jag fick verkligen upp ögonen för de konsekvenser som segregationen får. Hemlösheten ökar bland alltfler grupper och socialtjänsten kan ingenting göra, de har ju inga bostäder att dela ut.

Gruppen Ord & Bild, som Catharina Thörn tillhörde, föreslog att billiga hyresrätter skulle byggas på Södra Älvstranden där boende från förorterna skulle få förtur.

– Men situationen blev väldigt konstig för vårt förslag diskuterades överhuvudtaget inte. Vi vill inte ha en politisk debatt, förklarade man.

Att segregation är ett problem som kan få otäcka konsekvenser är ändå något som de allra flesta politiker och stadsplanerare är överens om.

– Det gjordes många fel under 1960-talet men en sak som faktiskt var bra var att man försökte bygga för alla medborgare i samhället. Idag måste vi istället skydda oss mot dem som står utanför genom larm och poliser. Det kommer inte att fungera i längden. Istället för att lansera Göteborg som evenemangsstaden föreslog jag i en debattartikel att Göteborg skulle bli världens första hållbara stad, både miljömässigt och socialt. För om varumärket nu verkligen är så viktigt borde vi väl dels satsa på något som är unikt för oss, dels något som fortfarande fungerar även när något helt annat plötsligt blir inne? Att tro att vi kan lösa våra problem genom mer konsumtion är kortsiktigt, vi måste hitta lösningar som fortfarande fungerar om femtio år.

WATERFRONT KALLAS SÄTTET att bygga som spritt sig från Docklands i London till jordens alla hörn, även Sverige.

– Byggnadsstilen ska tilltala den så kallade kreativa klassen som blir sig alltmer lik över hela världen. Men dessa områden är påfallande döda. Ta en promenad utmed Norra Älvstranden en vanlig förmiddag, du kommer inte att se särskilt mycket folk. Levande stadsdelar måste innehålla inte bara sådant som människor väljer att göra, som kaféer och restauranger, utan också sådant man måste göra, som försäkringskassa och socialkontor.

Det senaste framtidsprojektet i Göteborg kallas Centrala Älvstaden. Enligt Business Region Göteborg ska

området kring Nordstan, Gullbergsvass och Backaplan bli stadens nya spännande tillväxtcentrum.

– Det handlar alltså inte om att Hisingen, som många associerar med sociala problem, ska komma närmare. Istället är det centrum som expanderar över älven. Enligt visionen ska en framtida Kvillebäckssbo sitta med sin laptop på ett kafé och studera de äldre arbetarkvarteren som reducerats till en charmig kuliss.

Catharina Thörns engagemang i stadens utveckling har lett till att hon lämnat sociologen för institutionen för kulturvetenskaper. Där är hon med och bygger upp en tvärvetenskaplig miljö för frågor som rör stadens utveckling och vilken roll kulturen ska ha.

– Jag bedriver också en seminarieverksamhet om staden och kulturen. I samband med denna hålls i juni ett offentligt samtal i Vasa sjukhuspark kring ett aktuellt tema dit olika kulturarbetare bjuds in att delta.

DEN OFFENTLIGA DEBATTEN är oerhört viktig men också svår att hinna med eftersom den egentligen inte ryms bland allt annat man ska göra vid universitetet, förklarar Catharina Thörn.

– Men frågorna är betydelsefulla att föra ut till allmänheten. Är exempelvis konstnärerna den kulturella motsvarigheten till Irakkrigets inbäddade journalister, som arkitektgruppen Bavo påstår? Lärare avskedas i Biskopsgården samtidigt som kulturarbetare engageras i demokratiprojekt för ungdomar. Hur ska en konstnär ställa sig till det och ska de bråka med den makt som ändå föder dem?

Själv bor Catharina Thörn med man och fyra barn i en hyreslägenhet i Högsbohöjd. Området är som ett Göteborg i miniatyr med både bostadsrätter, radhus och villor.

– Nej, det är inte av ideologiska skäl vi hyr lägenhet. Men jag tycker att det är skönt att vår bostad inte är en ekonomisk investering utan en bruksvara som ska användas. Att vi bor i ett område med en massa olika sorters människor tror jag är viktigt, inte minst för barnen.

Trots alla problem är Catharina Thörn ändå ganska hoppfull inför framtiden.

– När jag började skriva om hemlöshet var det fortfarande något som förknippades med Frälsningsarmén och soppkök. Men nu kan jag märka en helt annan solidaritet mellan ungdomar och hemlösa som inte alls bygger på gammalt välgörenhetstänkande utan genuin gemenskap. Det är svårt att få en bostad idag, det är ett problem många delar, och där finns en grund för mobilisering och motstånd.

FAKTA: CATHARINA THÖRN

Yrke: Forskare vid institutionen för kulturvetenskaper.

Familj: Man och fyra barn.

Avhandlingstitel: *Kvinnans plats(er) – bilder av hemlöshet*

Bor: I hyreshus i Högsbohöjd.

Senast lästa bok: Som småbarnsmamma läser jag mest *Max potta* och liknande. Istället lyssnar jag på böcker, senast *Dödergök* av Katarina Wennstam.

Senaste film: Såg om *Short Cuts* i helgen.

Förhoppning: Att Göteborgs universitet och Chalmers ska få Mistras stora satsning på ett tvärvetenskapligt centrum för hållbar stadsutveckling, Urban Futures.

Intressen: Att vara med min familj.

Gör helst på semestern: Gosar med barnen, vilar och äter goda middagar.

Viktigt att slå vakt om politiskt: Resursfördelning.

Favoritmaträtt: Meze.

Den som fuskar snyggt åker aldrig fast

– **Fusk handlar om att medvetet vilseleda. Att vara okunnig om reglerna är däremot inte fusk.**

– **Men om jag ber mina studenter skriva en uppsats borde det väl vara självklart att jag inte vill att de ska kopiera någon annan?**

– **Det är för att vi fokuserar så mycket på examinationen som en del studenter fuskar. Vi borde prioritera annorlunda!**

Debatten fördes på Café IKT i mitten av februari. Temat var fusk och nätet.

ATT INGEN BÖRJAR SINA universitetsstudier med ambitionen att fuska sig igenom var en av utgångspunkterna under diskussionen på Café IKT. Så varför blir det ändå så att en del studenter fuskar?

– Den första fråga man bör ställa är om fusk verkligen är ett ordningsproblem, påpekade Lennarth Bernhardsson, universitetsadjunkt vid Högskolan Väst. Kanske är det snarare ett pedagogiskt problem? Istället för att lägga en massa energi på att hitta fuskare borde vi ha examinationer som är så svåra att fuska i att det enklaste blir att vara ärlig.

– Kanske är det lärarna som ska ställas inför disciplinnämnden, om de gjort tentor som det går att fuska på, föreslog Johan Lundin, IT-samordnare. Men det är intressant att det ofta är i slutet av utbildningen som vi upptäcker fuskare, när det är dags för uppsatsskrivning. Studenterna kommer hit med ambitionen att utbildas sig men lär sig istället att det viktiga är att ha något att visa upp för att få betyg. Att det blir intressant att fuska bygger på ett problem i systemet, att det enda som gäller är att få godkänt på tentorna.

– Vi ger ofta uppgifter som verkar

poänglösa för studenten, påpekade Mathias Klang, universitetslektor vid institutionen för tillämpad informationsteknologi. Om jag ber en student skriva om upphovsrätt och han hittar flera uppsatser om samma ämne på nätet, varför ska han då skriva ytterligare en? Att be studenterna göra något meningslöst är egentligen att brista i respekt. Vi lärare måste ställa frågor som vi ännu inte har svar på och som därför blir intressanta för studenten att arbeta med.

– **FELET ÄR ATT VI FOKUSERAR** på produkten istället för processen, som det inte går att fuska i, menade Tomas Lindroth, doktorand i informatik. Kunskap blir därför nästan en biprodukt i jakten på poäng, något man i bästa fall råkar få med sig på vägen.

– Och inte ens vi lärare verkar vara så intresserade av att studenterna gör något bra, påpekade Mathias Klang. Vi vill inte att de kommer före examinationen och ställer frågor, istället påpekar vi fel efteråt. Och skulle vi förklara för en student vad som krävs för att få VG skulle de andra studenterna se det som fusk. Vi begär också att studenterna plötsligt ska veta hur man skriver masteruppsatser, trots att de flesta antagligen aldrig ens sett någon sådan tidigare.

– **VI ÄR OCKSÅ OFTA** inkonsekventa gentemot studenterna, påpekade Tomas Lindroth. Å ena sidan uppmanar vi dem att samarbeta och hjälpa varandra, å andra sidan får de absolut inte skriva av varandra. Vi vill hitta de studenter som bara glider med, som kanske egentligen inte borde klara sig. De som är duktiga bryr vi oss inte lika mycket om, de är ju inget problem.

– Det är inte heller helt självklart varför reglerna ser ut som de gör, påpekade Johan Lundin. Att kopiera en annans text och använda som sin är fusk. Men att ta några korta citat och sedan skriva om resten av uppsatsen med egna ord är ju också fusk, om man får det att framstå som att man tänkt alldeles själv. Men den som fuskar snyggt åker inte fast. För många är det nog dessutom ganska oklart vad en referens egentligen är och vad man kan säga själv, utan stöd från något man läst. Ska man exempelvis referera till en föreläsning eller till någon som inspirerat en?

– Vi är överhuvudtaget dåliga på att förklara vad referenserna är till för, menade Lennarth Bernhardsson. Det handlar ju om att ge läsaren möjlighet att läsa vidare. Och att sno är att brista i respekt mot dem som lagt ner arbete på en artikel.

– **VARKEN LÄRARE** eller studenter har kanske satt sig ordentligt in i vad det innebär att studera vid ett universitet, menade Tomas Lindroth. Vad är en teori, vetenskap, kunskap? Om de här frågorna hålls levande vore det konstigt om inte studenterna plockade upp det och lärde sig vad akademisk kultur är.

– När jag gör tentor ber jag ibland studenterna välja ut tre frågor som de inte vill svara på, förklarade Lennarth Bernhardsson. Efter tentan får de ta med sig frågorna hem och lösa dem där. Det är ett sätt att få studenten att göra en självvärdering samtidigt som hon får en andra chans att lära sig det hon inte har studerat tillräckligt. Men det är klart, efter ett tag lär sig studenterna det här, så modellen går bara att köra några gånger. Egentligen kunde jag be mina studenter tentera hur de vill, så får vi väl se om jag klarar av att bedöma det.

– En tentamensform jag använder, är att studenterna får skriva tre bloggar i veckan som ska vara på cirka 500 ord vardera, berättade Mathias Klang. Det innebär dels att jag kan följa studenternas resonemang på nätet som blir en naturlig arbetsplats, precis som i verkliga livet. Men också att det blir meningslöst att fuska. Varför ta en annans text när det är så mycket enklare att länka till den i den egna bloggen?

– **VI TENDERAR ATT** oroa oss för de problem som IT medför i sammanhanget, påpekade Johan Lundin. Ett nytt, och mer framkomligt perspektiv är nog att fundera kring nya former för examination. Där fusk blir en icke-fråga. Här kan IT i allmänhet och nätet i synnerhet vara en resurs.

– Vi lägger ner en massa energi på att jaga plagiat, eftersom textöverlappningar är så enkla att påvisa, betonade Mathias Klang. Men just därför misslyckas vi förklara för studenterna var det verkliga problemet ligger: det är inte plagiatet i sig, utan att studenten tagit andras idéer utan att tala om det och utan att omvandla dem till egen kunskap.

Eva Lundgren

fakta

Café IKT drivs av Johan Lundin och Tomas Lindroth, som arbetar vid Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande, PIL. Kaféet arrangerar möten kring frågor om IT och lärande. Alla intresserade är välkomna att delta.

Läs mer:
www.pil.gu.se/seminarier/Cafe_ikt

Stötta studenterna bästa sättet

Studenterna förbinder sig att inte kopiera andras arbete och att öppet redovisa om de fått hjälp. Lärarna lovar att ge uppgifter som varken frestar till plagiering eller är orimligt svåra.

– **Ungefär så står det i den hederskodex mina studenter får skriva på, förklarar Ann-Marie Pendrill. Det handlar om att uppmantra studenterna att ta ansvar men också om att betona lärarnas skyldigheter.**

FUSK HANDLAR SNARARE OM dålig handledning än om dåliga studenter, menar Ann-Marie Pendrill, professor i fysik.

– Det bästa sättet att motverka fusk är genom att skapa goda relationer till studenterna. Det gäller att följa deras arbete, diskutera, be dem skriva loggbok, vara med när projektet växer fram. Har man bara bra kontakt med sina studenter är risken väldigt liten att de fuskar. Problemet är förstås att det är svårt att hinna med om man har många studenter och för lite tid för handledning och examination.

Hederskodexen handlar om att på ett tydligt sätt förklara för studenterna vad som är accepterat och vad som inte är det.

– Det är exempelvis väldigt bra att söka information på internet, men man måste förstås tala om att man gjort det.

Det är inte fel att få hjälp av en kamrat men däremot oetiskt att åka snålskjuts på någon annans arbete. Samtidigt måste vi lärare också förstå att många studenter genomgår en kulturchock när de kommer från gymnasiet till universitetet, där så mycket bygger på eget ansvar. Och att de inte vet hur man skriver en akademisk uppsats, att de varken kan referera eller är vana att läsa texter med referenser, är inte så konstigt. Det är ju faktiskt vad de är här för att lära sig.

FÖRRA ÅRET DISPUTERADE Lars-Erik Nilsson, universitetsadjunkt vid Högskolan Kristianstad, på en avhandling

om fusk vid Göteborgs universitet. Han håller med om att plagiering betydligt oftare handlar om att studenterna ännu inte lärt sig skriva på ett akademiskt sätt än om medvetna försök att luras.

– Lärarna är skyldiga att ge studenterna möjlighet att följa reglerna. Det är inte minst en fråga om rättssäkerhet. Ju fler fasta sanningar som finns inom ett ämne, desto större är förstås sannolikheten att studenterna skriver texter som liknar varandra. Alltså är det viktigt att ge uppgifter som inte är för snäva, så att studenterna kan hitta sin egen vinkel.

För en student kan det vara svårt att förstå hur hon å ena sidan ska referera

JAG MISSTÄNKER ATT VI FÅTT ETT SVÅRT FALL AV KOPIERING. SÅ HÄR SVARAR STUDENTERNA PÅ FRÅGA FEM: "FÖRSTÅR INTE FRÅGAN", "FÖRSTÅR INTE FRÅGAN", "FÖRSTÅR INTE FRÅGAN", "FÖRSTÅR INTE FRÅGAN" ... EH, "KORKAD IDIOTFRÅGA" - AH ÄNTLIGEN EN KRITISK ANALYS!

ILLUSTRATION: TOMAS KARLSSON

till tidigare arbeten, å andra sidan ha en självständig uppfattning.

– Vår syn på plagiat har bara funnits i ett par hundra år, påpekar Lars-Erik Nilsson. Tidigare ansågs det snarare berömvärdt att ta texter från andra, med ambitionen att göra något bättre. Och i Frankrike menar man fortfarande att kunskap handlar om att ta till sig andras arbete så väl att det blir en del av det egna tankegodset. Där är en massa citerande i en uppsats ett tecken på osjälvständig akademiskt skrivande. Den uppfattning vi har idag, att en text har en enda författare som äger sitt arbete, bygger på romantikens idé om det ensamma geniet

som skapar ur tomma intet. Men tänker man efter så har ju även den författare vi refererar till byggt sin kunskap på någon annans arbete och det är svårt att reda ut varifrån allt egentligen kommer.

Även lärare kan fuska, menar Ann-Marie Pendrill.

– **FÖR MIG ÄR DET FUSK** att använda Urkund. Vi lärare borde ha så god koll på våra studenter att vi inte behöver skicka deras arbeten dit. Och vi borde variera uppgifterna så mycket från år till år att det blir meningslöst att bara hämta hem gamla uppsatser, som kanske inte ens är särskilt bra, från nätet. Mina studenter

kan ibland stoppa in roliga kommentarer i sina texter för att se om de verkligen blir ordentligt lästa. Det är för att kolla att inte heller vi lärare fuskar.

Kanske blir det nya sättet att referera att länka till artiklar på nätet.

– I en studie jag håller på med visar det sig att studenternas textavsnitt kan överlappa med 10–20 andra arbeten på nätet utan att man kan peka på en speciell källa. Det uppstår hela nätverk av länkar i texterna och det ska bli intressant att se vad det innebär för tanken om en individuell upphovsman.

Eva Lundgren

Hot inte effektivt

Plagering och annat fusk går att förebygga. Det är utgångspunkten för den handlingsplan som Göteborgs universitet nu antagit.

I **GÖTEBORGS UNIVERSITETS** handlingsplan för förebyggande av fusk och plagering slås fast att plagieringsproblemet primärt är en utbildningsfråga.

– Den som kommer direkt från gymnasiet eller från en annan kultur har kanske inte riktigt klart för sig vad som menas med plagiering i universitetsvärlden, påpekar Patrik Kragh Myllenberg, studentrepresentant i disciplinnämnden som också varit med och tagit fram handlingsplanen. Och det räcker kanske inte med att informera på en introduktionskurs, utan reglerna är något man måste återkomma till, exempelvis i samband med att en uppsats ska skrivas.

Av totalt 16 ärenden till disciplinnämnden förra året handlade 12 om plagiering.

– **ANTALET ÄRENDE**n har legat på ungefär den nivån en längre tid, förklarar Malin Eriksson, jurist vid universitetsledningens kansli. Påföljden blir oftast avstängning i sex veckor men tiden kan variera. För en del studenter är straffet mycket kännbart, exempelvis om man missar obligatoriska laborationer. Då kanske man måste börja om från början med hela kursen. För andra kanske det inte är lika allvarligt, men någon annan påföljd har vi inte.

Den nya handlingsplanen innehåller flera förslag på åtgärder för att tydliggöra vilka regler som gäller. Bland annat bör studenterna informeras i anknytning till vetenskapligt arbete och examination och UB:s webbsidor om citering och referenshantering ska kompletteras. PIL-enheten kommer också att få i uppdrag att hålla seminarier om plagiering och fusk.

– **MEN DET HANDLAR** också om att mer generellt informera om vad akademisk hederlighet är och förklara meningen med universitetsutbildning överhuvudtaget, menar Patrik Kragh Myllenberg. Den som fuskar har ju misslyckats med att lära sig saker som han eller hon skulle ha haft nytta av längre fram i utbildningen. Och att man dessutom riskerar att åka fast är förstås inte särskilt roligt. För den student som inte hinner med allt är det bättre att lägga en termin extra på studier än att fuska, för det leder bara till en rad andra problem.

summary

Flights are increasing

◆ We are flying like never before. This is shown by the new statistics from the Environmental Unit, but the cost is high. Carbon dioxide emissions are now at 727 kg per employee and year.

The Research Fund is being closed

◆ The University of Gothenburg's Research Fund got off to a successful start in 1996, but interest in the fund has lessened in recent years and its value has fallen sharply. The fund is now being closed.

Greater research cooperation

◆ The University of Gothenburg has now submitted a total of 21 research applications within the Government's record investment in strategic research.

Several of the applications have been made in cooperation with Chalmers and Lund University.

Cleaning staff are becoming healthier

◆ A big investment in keep-fit activities for cleaning staff has led to the sickness rate number being halved. From just a handful of cleaning staff training regularly, 83 persons now take part in some form of exercise every week.

Worry over new employment law

◆ The new law on security of employment means that a person who has been employed in a workplace for two years over a five-year period has the right to a permanent job, but there is a risk that the employer instead terminates the employment before the end of the two years.

Great uncertainty over the reporting model

◆ A heavy workload, insufficient information, no analysis of consequences – there is tough criticism of the new method of reporting costs.

Swenglish is spreading

◆ According to linguist Lars-Gunnar Andersson, it should be obvious that courses given in Swedish should have Swedish titles and that official titles should be in Swedish. Yet English or, worse still, Swenglish is continuing to spread.

Having to live for the moment

◆ Catharina Thörn is carrying out research on homeless women. They talk about a life in which they have to live for the moment. They cannot plan for the future and or keep objects that remind them of the past.

New action plan against cheating

◆ According to Ann-Marie Pendrill, Professor of Physics, cheating is more about poor guidance than poor students. Professor Pendrill believes that cheating is an educational rather than a moral problem.

In English

The Most Lagom of All

AFTER A SEEMINGLY ENDLESS number of years, I am finally looking forward to completing my PhD studies in Linguistics at the University of Gothenburg. Eventually I will look for a job, hopefully in research. However, I'm equally passionate about going into organisational consultancy or a participating in project to promote international trade and good relations between Sweden and Singapore, the two societies I now belong to.

However, even as I write this, I find myself considering many issues that are at least tangentially related to my studies of the Swedish management style outside of Sweden.

One of them is the use of the Swedish word "kultur". As a linguist it's second nature to me to reflect upon the thoughts that underlie the choice of a specific word. Flipping through the daily newspapers, I am troubled by the way the mass media in Sweden and even the Ministry of Culture increasingly viewing culture primarily as the arts (i.e. music, theatre, dance and museums), while seldom addressing culture in its broader meaning as the beliefs, languages, values, ethics, morals, religion and all the other ways in which people build and interact within an evolving society.

THE FACT THAT Swedish mass media often chooses this narrower definition of culture at the expense of the broader one prevents many cultural problems from being adequately discussed as such. In the news, the Muslims try to explain that they are not all suicide bombers; journalists try to distinguish between criticizing Israel and being anti-Semitic, and Volvo PV executives feebly try to explain that things have become "different", since Ford's acquisition. The word "culture" would have facilitated an understanding of many of these discussions, but as things stand now, readers would associate to song, dance and theatre instead of values, beliefs, hierarchy and language.

A Museum of World Culture would have been a gift from above, provided the word 'culture' were given a more academically correct definition. Imagine an exhibition of burkhas set up and explained by a woman who actually wears one to work every day. I know of a Saudi Arabian businesswoman who wears a different burkha,

PHOTO: JOHAN WINGBORG

“In Swedish media, assimilation is camouflaged by the more politically correct word ‘integration’, as if “fitting in” were the only problem.

depending on the country and cultural background of the male counterpart she is to meet that day. She faces many restrictions as a businesswoman, but her cultural sensitivity and understanding of gender roles in the Middle East are subtle yet absolutely astounding. Speaking to her showed me that an understanding of culture is crucial in global trade, and even regional trade.

HOW DOES ALL THIS relate to my quest for a Swedish-Asian Management style?

In studying Swedish managers abroad, I can easily identify a Swedish culture that is unique and easily distinguishable in Swedish-managed corporations in

Singapore. However, it is difficult to seriously discuss this issue with Swedes back in Sweden since Swedish cultural patterns pretend that everybody is not only equal, but alike.

The concept of fundamental cultural differences is so taboo that the Swedes have relegated the entire sphere of "culture" to museums, theatre, song and dance. In Swedish media, assimilation is camouflaged by the more politically correct word 'integration', as if "fitting in" were the only problem.

Contrary to this commonly-held belief, the results of my own research and several other published works I've read seem to indicate that integrating with the host country's culture is not at all in the best interest of businesses, organisations, and society at large. Nor is it necessarily the best option for a senior expatriate manager. It appears that in the society where a foreign person is expected to work or contribute, a lack of integration is actually preferred in many cases.

FROM THE CORPORATE POINT of view, the point of sending a person from the home office abroad is mostly to have the values and policies of the home office transferred and applied to the foreign organisation. Any significant integration is thus counterproductive. For the individual, any adaptation to foreign ways of work and life makes one's return even more difficult.

Regrettably, Swedish society appears to lack understanding of the importance of culture on many levels due to the narrowing of that term by the mass media. In addition, Swedish traits that are special or uncommon are generally played down in the newspapers, government research and even by scientific communities that should know better.

What makes highlighting the uniqueness of Swedish management style outside of Sweden so difficult is paradoxically a cultural trait that makes Swedes so very special: a refusal to believe that anyone can be really different, and belief that the Swedes are the most "lagom" people in the world.

Cheryl M Cordeiro-Nilsson

POST-DOCTORAL STUDENT IN LINGUISTICS
[HTTP://WWW.CHERYLMARIECORDEIRO.COM/](http://www.cherylmariecordeiro.com/)

PHOTO: JOHAN WINGBORG

Jack Schulle, professor at Michigan State University, is very pleased with the Guest Services at the University of Gothenburg.

“I am still in love with Sweden”

Back in the innocent 1970s he thought Sweden was an ideal, perfect society. Returning 40 years later, Jack Schulle, Professor at Michigan State University, is still highly impressed, notwithstanding the fact that the world has caught up with Sweden.

JACK SCHULLE sits all by himself in a large, spacious office in the old section of the Pedagogen building. But this does not seem to bother him at all.

“We Americans are not used to so much space, so having a private room is a privilege. This is very quiet and peaceful. We have more of an open-door policy in the US.”

Jack Schulle and his wife lived in Stockholm for two years in the early 70s. At that time he was a post-doctoral researcher at the University of Stockholm, in the same field as he is today. They took classes in Swedish for immigrants and over the years they have tried to keep the language alive.

“Oh yes, we try to keep clear of English programmes and we watch the Swedish news every night. But I frequently find myself turning to my wife and asking if she understood what that was all about?”

Following the main topics of public debate he has realised that the global recession and crises are very much afflic-

ting Sweden, just as they are his home state of Michigan, with Detroit as the symbol of automobile industry.

“Before coming here I didn’t realise that so much of Volvo’s manufacturing industry was concentrated in this area. It feels as if we have moved from one district in distress to another one.”

For Jack Schulle, Gothenburg is an ideal place to come for a sabbatical semester. He was very happy to receive an invitation from professor Jan-Erik Gustafsson at the Faculty of Education, one of the key technical experts in the IEA organisation (International Association for the Evaluation of Educational Achievement), which is sponsoring his project.

“I AM WORKING ON an ambitious large-scale study of how prospective teachers prepare for maths teaching in primary and lower secondary school in 17 countries. We are collecting data that has never been collected before,” says Jack Schulle, Professor and Assistant Dean at the College of Education at Michigan State University. He is also responsible for international programmes at the faculty, hosting guest researchers, as well as receiving and sending off students.

In many ways being in Gothenburg is a contrast to the Michigan State University campus.

“I come from a family of dairy farmers.

Frankly I was never interested in being a farmer myself but I was interested enough to be at a university with a lot of farmland. Our campus is very different. When you are in a wonderful city like Gothenburg or Stockholm, it is so interesting to be in an urban environment.

LOOKING BACK, of course Sweden is a totally different country than it was in the 1970s, but social democratic values are still a vital part of the society, believes Jack Schulle.

“Social democracy is an ideal for many liberal Americans. Back in the 70s, Sweden seemed to have everything figured out. As Americans we felt inadequate coming from a country with so many problems, racial issues and the Vietnam War.”

Jack Schulle remembers how impressed he was. There was a genuine concern for other people, the disabled for example, and the social welfare system did not exclude people.

DO YOU STILL THINK this a good society?

“Oh, yes I think this is an amazing country. There are only 9 million people – the same size as Michigan – but just imagine what this small country has done, the profile it has around the world. I am still in love with Sweden. But it is sad that Swedes themselves are not so happy with their society today. Even though there

have been drastic cutbacks in the welfare system, we are so far behind the social welfare systems in the Nordic countries.”

Jack Schulle recently joined the Hagabadet health club, and he proudly wears his Obama hat and T-shirt when he goes there. Even the woman in the coffee shop now calls him Obama.

“The reason we like him so much is the fact that he’s liked all over the world”, he says, laughing.

THEY ARE RENTING ONE of the University flats on Storgatan.

“It’s a wonderful apartment. I realize how privileged we are to be able to live in the city centre and to walk to work. We are right in the middle of things.”

“When I got the e-mail that they would pick us up at the airport, I was just blown away. Wow, they are going to pick us up at the airport, I told my wife. In the US this only happens on an ad-hoc basis.”

To get such a personal welcome from Guest Services is much appreciated, emphasises Jack Schulle with a smile.

“It is usually very frustrating if you have to do it all on your own, especially if you are in a strange place. Having such a good service for visiting researchers is a great advantage.”

Allan Eriksson

Musikens befriande kraft

De allra mest framstående artisterna i Mellan-östern, som den egyptiska megastjärnan Um Khaltoum, har skolats i samma sångteknik som de islamiska böneförrättarna. En sofistikerad musikmetod som bygger på förmågan att gå från högt till lågt, med nio nivåer mellan varje tonsteg.

Hur mycket än religionen eller staten försöker stänga in musiken, så lyckas det aldrig.

– Musiken tar sig alltid fram och finner sina egna uttryck, säger Ahmad Al-Khatib, oudspelare och lärare på Högskolan för scen och musik.

DET ÄR EN UTBREDD uppfattning att islam inte tillåter musik.

– Jag har inte funnit något belägg för att Koranen förbjuder musik.

I Koranen (31–6) står att den som betalar för – och här är från den engelska översättningen – idle tales, den avviker från guds väg. Som mycket annat är det här uttrycket föremål för olika tolkningar, säger Ahmad Al-Khatib.

Inom islam finns fyra stora tolkningsskolor som var och kan ha olika syn på vad som är obligatoriskt, tillåtet, rekommenderat, vad man undviker eller vad som är förbjudet.

Ahmad håller föreläsning med rubriken *Islam, musik och motstånd*. Föreläsningen ingår i kursen *Konst och motstånd* på Högskolan för scen och musik.

Ahmad är palestiniere. Självt är han född och uppvuxen i Jordanien. Men familjen kommer från en numera uttraderad by i närheten av Nasaret i norra Israel. Sedan 1998 är Ahmad anställd lärare i Ramallah, det administrativa centrumet på Västbanken. Han har jordanskt medborgarskap, men kan idag inte återvända till Ramallah.

– Att prata om ämnet islam, musik och motstånd är en smula absurt. För mig som palestiniere är varje ny dag ett motstånd. Varje andetag.

AHMAD VÄXTE UPP i den lilla staden Irbid norr om Amman. Pappan är poet och det fanns i familjen ett klimat som uppmuntrade till musik. Ahmad började spela fiol som sexåring. Någon gång runt tolvårsåldern upptäckte han instrumentet oud, ett folkmusikinstrument med 11 strängar. Kanske en föregångare till vår luta, eftersom instrumentet via det moriska Spanien kom till Europa på medeltiden. Arabiskans "al oud" blev med tiden svenskans "luta".

– Jag hade turen att ha en av arabvärldens skickligaste oudlärare i vår hemstad. Skolan slutade kvart i två, då

sprang jag hem, tog något att äta, sprang vidare till min lärare, sedan spelade jag till fem på eftermiddagen. Vissa kvällar till sju eller åtta eller nio på kvällen. Varje dag i två år. På tre månader hade jag lärt mig lika mycket som en elev som gått åtta år på en kommunal musikskola och spelat tjugo minuter per dag. Och min lärare gjorde det här gratis.

Ahmad levde musik. På gymnasiet var han helt på det klara med att det skulle bli hans yrkesval. Omgivningen var däremot skeptisk. Musik är inget man försörjer sig på, så Ahmad avråddes och det blev datakunskap istället.

Men väldigt snart gick det upp för honom att det var musik som gällde. Han tog sin grundexamen i Amman och 1998 började han undervisa på Edward Said National Conservatorium of Music i Ramallah. Det finns ingen högre musikutbildning med kvalitet vare sig på Västbanken eller i Jordanien. Så för fem år sedan, när möjligheten att studera vidare i Göteborg dök upp, inom ramen för konservatoriets samarbete och utbyte med Högskolan för scen och musik, då tog han chansen.

Nu jobbar Ahmad som lärare i oud på världsmusikutbildningen och som projektassistent i högskolans

Sidaprojekt. Samtidigt har han fortfarande uppdrag för konservatoriet i Ramallah. Han överför orientalisk musik till ett lättförståeligt undervisningsmaterial. Men till sin arbetsplats på Västbanken kan han alltså inte återvända.

– Även om israeliska ambassaden här utfärdar ett visum, så riskerar jag att bli stoppad av gränspolis. Trots mitt jordanska medborgarskap och trots att Jordanien har slutit fred med Israel. Jag måste ju även uppge min fars födelseort.

Tillbaka till föreläsningen *Islam, musik och motstånd*.

– Det var först när jag kom till Sverige som jag började fundera över islam. Även om jag växte upp i en islamisk miljö så har jag aldrig känt mig särskilt religiös.

– Men jag hyser stor respekt för de religiösa frågorna och tycker man ska hantera dem med stor försiktighet. Religionen är oerhört väsentlig för människor, inte minst där jag kommer ifrån, poängterar Ahmad.

Som en anekdot berättar han om ett test på internet av vilken religion som passade bäst in på honom, som kom fram till att han var till hundra procent judisk.

INOM DET ISLAMISKA SAMHÄLLET finns en utbredd uppfattning att musik i religiösa sammanhang inte är rumsrent. Men eftersom musiken aldrig kan stängas inne har den istället hittat vägen via recitationen av Koranen och av böner. Detta har genom århundraden utvecklats till stor sångkonst. Recitationen följer ett strikt mönster. Systemet, som heter maqam på arabiska, spänner över två oktaver. Skalan är indelad i fyra delar, med en särskild ordningsföljd på tonerna, och det finns nio olika nivåer mellan varje tonsteg. Recitationen ska pågå i tre minuter.

De som skulle förrätta bön valdes noga ut. Endast de skickligaste kom ifråga, de som kunde kontrollera sin röst.

Moskéerna kom att bli veritabla plantskolor för musiker, sångare och kompositörer. Alla barn kom till moskéerna, eftersom där fanns personer med utbildning. Där lärdes ut naturvetenskap, matematik och språk. Viktigaste skolämnet var Koranlära och med det följde recitationsundervisning. De flesta musiker i den så kallade klassiska arabiska musiken fick sin skolning via recitationsmusikkonsten. Och störst av dem var Um Khaltoum som från 1930-talet fram till sin död 1975 förförde en hel värld med sin röst.

I OCH MED DET MODERNA samhällets framväxt, med nya skolformer, har arabvärlden eller den islamiska världen, förlorat en källa till rekrytering av skickliga musiker.

Idag är det inte många som behärskar maqam-tekniken, vilket är sorgligt, menar Ahmad.

Men hans egen musik, folkmusiken, hur kommer den in i bilden?

– Ja, ja, folkmusiken finns alltid, men det är något annat, skrattar han. Den har troligen sitt ursprung i hovmusiken. Men det är en helt annan historia. En helt annan kurs.

Bitti Ingemansson

fakta

Högskolan för scen och musik (HSM) förmedlar sedan början av 2000-talet Sidas stöd till scenkonst i de ockuperade palestinska områdena Västbanken och Gaza. Fram till och med 2007 rörde stödet enbart musik, framför allt till Edward Said National Conservatorium of Music (ESNCM). Men från 2008 gäller det även dans, teater och cirkusskola. HSM förmedlar 7 miljoner svenska kronor från Sida. Just nu pågår till exempel en utbildning för musikalärer, samt stöd och samarbete med ett 15-tal organisationer. Genom Sidabidrag har HSM satt igång en musikskola i Gaza. Byggnaden bombades av Israels armé nu i senaste kriget och det är oklart när, var och om den kan byggas upp igen.

– Jag hade turen att ha en av arabvärldens skickligaste oudlärare i min hemstad, säger Ahmad Al-Khatib, lärare på kursen Konst och motstånd.

”Att prata om ämnet islam, musik och motstånd är en smula absurt

Ifrågasatt berättare

FOTO: ALLAN ERIKSSON

Det krävdes en biljett för att lyssna på Amos Oz i universitetets huvudbyggnad i Vasaparken. Utanför pågick demonstrationer.

Amos Oz

Hur reser du bäst till andra platser, som Dominikanska republiken? Läs Junot Diaz bok Oscar Waos underbara liv. Det rådet ger författaren Amos Oz.

– De som kan föreställa sig andras liv är bättre berättare, bättre medborgare och undviker också att bli fanatiker.

I SLUTET AV FEBRUARI var Amos Oz inbjuden till Göteborg av bland andra Jonsredsseminariet. Ett kontroversiellt besök. Bara två månader tidigare hade författaren uttalat sitt stöd för Israels attack mot Gaza. En händelse, som såg ut som en tanke, var att besöket inte fanns på universitetets hemsida. Ett förbiseende, enligt GU:s webbredaktör. Seminariet möttes av demonstrationer på universitetets trappa och aulan var fullsatt.

Amos Oz är en av Israels mest lästa författare i Sverige. Han är israel i andra generationen, sin släkthistoria har han på ett fantastiskt sätt skildrat i boken *Berättelser om kärlek och mörker*. Han har skrivit om kontaktlösheten mellan far och son i *Ett annat hav*, om hur fienden avdemoniseras och blir en vän i *En panter i källaren*.

Anledningen till besöket var främst hans *Hur man botar en fanatiker*. Boken har delats ut till 150 000 svenska gymnasieelever.

– En fanatiker saknar humor. Fanatikerna hotar världen och i konflikten Israel-Palestina finns de på båda sidor. Vi bär alla inom oss ett uns av fanatism som vi måste bekämpa, sade han.

Amos Oz uttalar sig ofta. På 1980-talet var han med om att grunda fredsrörelsen Peace Now, och hans synpunkter sammanfaller inte alltid med rörelsens. Efter två dagars attacker i Gaza uppmanade han dock Israels regering att avbryta anfallet. Han tror på är en tvåstatslösning, en kompromiss där båda måste ge efter på sina krav.

– Israeler har rätt till sitt land, liksom palestinier. Det blir en svår och kännbar kompromiss för alla, definitivt ingen smekmånad.

Det låter rätt, som allt han säger. Amos Oz är retoriker och en gudabenådad berättare. Men frågan om Israels dagliga kränkningar av palestinier förblir obesvarad. Kanske hans författarskap, mer än hans retorik, ger oss möjlighet att verkligen förstå andra.

Bitti Ingemansson

Har kommunen brutit mot likabehandlingsprincipen? Det är frågan för juriststudenterna när de simulerar rättegång.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Rollspel som känns på riktigt

Det låter som en paradox, men en mer praktisk undervisning ger en högre teoretisk nivå.

Det menar Filip Bladini som startat en kurs i offentlig upphandling, där juridikstudenterna får delta i olika rollspel, bland annat i simulerade rättegångar.

Tips och verklighetstroga exempel har han fått från Göteborgs universitets egen upphandlingsenhet.

HAR AMALIABERGS KOMMUN brutit mot lagen i upphandlingen av tv-apparater och kan Boom Data kräva att upphandlingen görs om? Det var frågan som skulle avgöras av de studenter som deltog i en simulerad rättegång i mitten av mars.

Twisten gällde vilka miljökrav Amaliaberg egentligen ställt. Var det som Boom Data sade, att kommunen bara godkänt en viss utpekad miljömärkning, vilket i så fall strider mot likabehandlingsprincipen? Eller var det som Amaliaberg hävdade, att det inte var specifika miljömärken som krävts, utan bara att kriterierna för miljömärkningen var uppfyllda?

Studenterna var indelade i grupper som företrädde parterna. Det fanns också en tredje grupp som nogsamt följde rättegången för att sedan skriva ett domförslag. Vid en senare rättegång byts rollerna ut.

Förhandlingen leddes av Lennart Berglund och just det var ingen simulering. Han är nämligen verkligt kammarrättsråd, till vardags verksam vid kammarrätten i Göteborg.

Och han var påtagligt nöjd med studenternas analyser men hade ändå några kommentarer.

– Ni läser ofta innantill och det är egentligen inte tillåtet. Dels är det svårt för åhörarna att förstå, dels skulle en driven jurist enkelt kunnat få er att tappa tråden genom att störa ordningen på era framföranden. Det är bättre med stolpar på en fuskklapp. Och så ska ni inte vända er till era motparter, som ni ändå inte kan övertyga, utan till mig.

KURSEN I OFFENTLIG UPPHANDLING är en fördjupningskurs som kan väljas av juristprogrammets studenter under fjärde året. Och den som tycker att ämnet låter trist har missuppfattat vad det handlar om, försäkrar docent Filip Bladini.

– Upphandlingsrätt är ett oerhört hett område som verkar ha exploderat på senare tid. Det beror förstås på att externa resurser används alltmer inom offentlig verksamhet och på att vi har ett regelverk som visserligen hunnit bli femton år gammalt men som ändå är ganska okänt. Felaktigt genomförda upphandlingar kostar både pengar och tid.

Ändå är upphandlingsrätt ett område som det varken finns särskilt mycket utbildning eller forskning om i Sverige.

– Det beror på att juridik, liksom många andra ämnen, är så strikt indelat i discipliner. Det handlar om förvaltningsrätt, konkurrensrätt, avtalsrätt, EU-rätt och så vidare. Upphandlingsrätten förgrenar sig över alla dessa områden och

det viktigaste är att hushålla med offentliga medel medan andra anser att även miljö och etisk upphandling ingår. Ett exempel på problem som kan uppstå är när svenska kommuner ställer höga miljökrav på sina leverantörer. Det kan exempelvis företagare från Polen uppfatta som indirekt diskriminering, för de har ingen möjlighet att uppfylla kraven. Frågorna är alltså

”Upphandlingsrätt är ett oerhört hett område som verkar ha exploderat på senare tid.

passar därför inte riktigt in i en traditionell juristutbildning. Så ytterligare ett skäl att starta utbildningen har varit att skapa en plattform för forskning inom området.

Just nu pågår en rättsutveckling som är väldigt intressant att följa, förklarar Erik Sandin, juridiska institutionens förste doktorand inom offentlig upphandling, som gjort mycket av det praktiska arbetet kring kursen.

– Det är inte ens självklart vilka syften som ska tillgodoses genom upphandlingsrätten. På papperet handlar det i första hand om att skapa en gemensam inre marknad. Men det finns de som menar att

ganska svåra men allteftersom de kommer upp i domstol får vi en praxis och därmed ett innehåll i lagarna.

SPECIELLT FÖR KURSEN ÄR också det samarbete som pågått mellan akademien och förvaltningen vid Göteborgs universitet.

– Upphandlaren Maria Hedlund och jag har hållit två av åtta trettimmarsföreläsningar, förklarar Johan Pettersson, upphandlingschef på ekonomiavdelningen. Vi har också fungerat som bollplank, bidragit med tips och exempel och samlat information om hur man arbetar vid andra lärosäten. Vi har tidigare hållit föredrag för

anställda vid universitetet så just det var inte så nytt för oss. Men det var väldigt roligt att träffa alla dessa studenter som är så otroligt intresserade. Att vi inom förvaltningen hjälper forskare och lärare med deras kurser tror jag är ganska ovanligt, men det borde inte vara det. Och egentligen borde man också kunna göra tvärtom, vi på förvaltningen skulle mycket oftare kunna be forskare om experthjälp i olika frågor.

Roligt, men jobbigt, är studenternas uppfattning om kursen.

– Det har varit som att arbeta åtta till fem på en riktig juristbyrå, förklarar Cynthia Gondi. Vi har kastats in i nya uppgifter hela tiden. När det kommer ett mejl som säger att vi måste göra en utredning som ska vara klar redan i morgon, då är det bara att sätta igång och jobba.

– **DET GÄLLER ATT KUNNA** vrida ut och in på olika fakta, förklarar Clara Larsson. Även om vi lärt oss vad lagen säger är det inte säkert att det är så självklart i det konkreta fallet, där olika uppfattningar står emot varandra. Det har varit oerhört intressant att få lära sig hur det kan gå till i verkligheten, för det kan man aldrig läsa sig till.

Förutom kammarrätten och upphandlingsenheten vid Göteborgs universitet har även Lindahls Advokatbyrå, stadskansliet och Göteborgs Stads upphandlingsbolag deltagit i kursen genom föreläsningar och konsultationer.

Så vad är det då som får ett kammarrättsråd och en upphandlingschef att lägga många obetalda timmar på en kurs för juridikstuderande?

– Dels tyckte jag att det var roligt att komma tillbaka till min gamla

skola, förklarar Lennart Berglund. Men jag tycker också att det är viktigt att praktiskt verksamma personer deltar i utbildningen, en liknande kurs hade jag önskat fanns på min tid.

– Man lär sig aldrig så bra som när man ska undervisa om något, så det har varit nyttigt, menar Johan Pettersson. Men framför allt var det kul att träffa studenterna.

– Tanken är att praktikerna ska känna att de får något tillbaka och inte bara töms på sina erfarenheter, förklarar Filip Bladini. Det handlar om att hitta en länk mellan samhälle, forskning och utbildning som alla kan vinna något på. Och det hoppas jag att vi gör på ett bra sätt.

Hur det gick i rättegången mellan Amaliaberg och Boom Data?

– Studenternas dom innebär bifall av Boom Datas yrkande om överprövning och att upphandlingen kommer att göras om. Det tycker jag är en rimlig dom, förklarar Lennart Berglund.

Eva Lundgren

fakta

Fördjupningskursen i offentlig upphandling sker i samarbete mellan Göteborgs universitets upphandlingsenhet, Lindahls Advokatbyrå, stadskansliet på Göteborgs Stad och Göteborgs Stads upphandlingsbolag. Kursen består både av individuella moment och gruppövningar, som rollspel. Utbildningen ska också fungera som en plattform för forskning inom offentlig upphandling.

Boom Data har lidit skada av kommunens agerande, menar studenterna.

Internationaliseringsrådet vid Göteborgs universitet har för 2009 avsatt medel för

Internationell administratörsmobilitet

Få inspiration
Utbyt erfarenheter
Möt kollegor ute i världen

- Sök pengar för administratörsutbyte

www.gu.se/internationellmobilitet

Deadline 15 maj 2009

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Service inom universitetet

Konferenscentrum driver och förvaltar universitetets gemensamma konferens- mötes- och representationslokaler. Telefon 031-786 59 59

Medieteknik ger tekniskt stöd för ljud- bild- och webbapplikationer samt dataregistrering. Telefon 031-786 29 76

Gästservice ger service för internationella gäster och utbytesstudenter gällande inresa, boende och vistelse vid universitetet. Telefon 031-786 66 66

GU-shopen saluför profilvaror och kontorsmateriel. Varor kan köpas både i butik och på Internet. Telefon 031-786 43 96

Intern service samordnar internpost samt ger service med kopiering och distribution inom gemensamma förvaltningen. Telefon 031-786 19 99

Serviceavdelningen, gemensamma förvaltningen. För mer information besök vår webbplats. www.service.gf.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

**Skriv till GU Journalens
insändarsida
e-post: gu-journalen@gu.se**

Häftiga diskussioner vid kaffebordet? Protester, debatter, kritik och beröm? Låt fler få veta vad du tycker.

Dela med dig av dina åsikter. Men skriv kort och kärnfullt.

Uppge alltid namn och adress till redaktionen, men i tidningen får du vara anonym eller skriva under pseudonym.

GU Journalen – som omfattas av de pressetiska reglerna – får inte lämna ut ditt namn.

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta insända manus. Manusstopp för nästa nummer är den 27 april.

Har verkligen alla ekonomer ändrat uppfattning?

I KRISTIDER SOM DESSA förs ofta en diskussion i media kring betydelsen och värdet av ekonomisk forskning. Att så sker är naturligtvis viktigt och berättigat av flera skäl; ekonomer har trots allt ett ganska stort inflytande på den politiska debatten och dessutom är mycket av den nationalekonomiska forskningen skattefinansierad. Medan somliga anser att krisen visar på betydelsen av god ekonomisk forskning anser andra att krisen i sig kan tas som intäkt för att ekonomisk forskning är fundamentalt felaktig. Helt nyligen fick till exempel en frilansskribent utrymme på GP Debatt för att hävda att Handelshögskolan borde stängas; skälet var att kursplanerna enligt honom inte ändrats tillräckligt mycket till följd av finanskrisen! Nå, att debattglada sluggers ägnar sig åt den typen av argumentation får vi nog leva med, och en del finner säkert ett visst underhållningsvärde i en debatt av det slaget.

DET ÄR MER BETÄNKLIGT när Johan Lönnroth, docent i nationalekonomi och med många års politisk erfarenhet på riksnivå, i senaste numret av GU Journalen gör flera svepande och polemiska uttalanden. Lönnroth hävdar bland annat: "Den nuva-

rande krisen utgör ett närmast parodiskt exempel på hur snabbt ekonomer anpassar sig till en ny verklighet. Efter att i trettio års tid ha predikat att politiker inte ska lägga sig i finansmarknaden tycker alla nu plötsligt tvärtom. Och Keynes är åter populär eftersom han menade att staten måste satsa extra just i en lågkonjunktur." Efter att ha läst artikeln försökte vi komma på någon enda ekonom som väsentligt har ändrat uppfattning i frågan om effekter av en aktiv konjunkturpolitik efter finanskrisen, men utan att lyckas. Vi har frågat flera kollegor, men ingen kan komma på någon. Nå, det kanske finns många som vi har missat och som Lönnroth känner till? Efter att ha mejlat honom och frågat så har dock inte heller han ett enda exempel på någon som ändrat uppfattning (trots ett långt svar). Onekligen ett ganska stort steg från alla till inte någon.

DOCK, I LJUSET AV den ekonomiska krisen och Obamas omfattande stimulanspaket ökar naturligtvis intresset bland ekonomer och andra för att diskutera möjliga effekter av en aktiv finanspolitik, det vill säga hur mycket man kan få upp den ekonomiska aktiviteten och minska arbetslösheten

genom att tillfälligt öka de offentliga utgifterna och/eller sänka skatterna i en lågkonjunktur.

ETT AV SKÄLEN TILL oenigheten är att dessa effekter är så svåra att mäta, och att det finns så många anpassningsmekanismer, inklusive psykologiska effekter, som i sin tur beror av varandra. Den i dagsläget kanske mest kände förespråkaren för en aktiv finanspolitik är den senaste ekonomipristagaren Paul Krugman, som ofta skriver lättillgängligt om dessa frågor på sin blogg: <http://krugman.blogs.nytimes.com/> Se å andra sidan <http://gsbmedia.chicagogsb.edu/GSBMediaSite/Viewer/?peid=439a24a984fa449a8833412955afac45> för en paneldebatt nyligen med Chicagoekonomerna John Huizinga, Kevin Murphy med flera som var mycket skeptiska till några nämnvärda effekter på den ekonomiska aktiviteten av Obamas stimulanspaket. Däremellan finns naturligtvis en stor gråzon, och en del ekonomer är dessutom i allmänhet, av olika skäl, tveksamma till att försöka styra ekonomin på detta sätt, men anser att det kan vara motiverat i en mycket djup lågkonjunktur.

För övrigt är vår bild att en mycket stor

andel av alla nationalekonomer anser att det finns goda skäl att ha olika regleringar för sådant som bankverksamhet. Ett av skälen är att eftersom bankerna vet, eller förmodar, att staten kommer att garantera insättarnas medel så har de incitament att ta större risker än vad som är samhälls-ekonomiskt motiverat; om det går riktigt dåligt kommer ju någon annan, alltså staten eller skattebetalarna, att betala. Sådana mekanismer är av allt att döma centrala såväl för den nuvarande som för den förra finanskrisen, och förmodligen även för nästa.

VISST FINNS DET all anledning att fundera över och samtala kring hur nationalekonomisk forskning bör bedrivas, i ljuset av krisen och i allmänhet. Dock torde en strävan efter en någorlunda korrekt och nyanserad verklighetsbeskrivning vara en bra början på en sådan diskussion.

**Olof Johansson-Stenman
och Måns Söderbom**

PROFESSOR RESPEKTIVE DOCENT VID
NATIONALEKONOMISKA INSTITUTIONEN,
HANDELSHÖGSKOLAN

Replik:

I ett tidigare svar på ett privat e-brev från Johansson-Stenman erkände jag att min formulering om ekonomernas åsiktsskifte blev för generaliserande och tillspetsad och att detta var helt mitt eget fel eftersom jag läste igenom intervjun innan den trycktes (rubriken som lyfte fram just detta var dock inte min). Egentligen ingick meningen i ett längre resonemang där jag beskrev doktrinen om dels finansmarknadens förmåga att styra pengarna till effektivaste användning, dels finanspolitikens kraftlöshet i en liten öppen ekonomi samt att den enda sorts stabiliseringspolitik som behövs är en fristående centralbank som enbart följer ett inflationsmål.

JAG ÄR INTE HELLER ensam om denna sorts påstående, utan att ange konkreta exempel (något som alltid är svårt eftersom få är beredda att öppet medge ett byte av åsikt). Ekonomernas nu pågående återvändande till Keynes har debatterats livligare internationellt än i Sverige, där de ledande nationalekonomerna alltid tenderat att

undvika skarpa meningsmotsättningar.

Här kommer tre exempel på inlägg med samma inriktning som det jag sade i intervjun (jag har själv gjort översättningarna till svenska):

Ekonomipristagaren Gary Becker skriver på www.becker-posner-blog.com/archives/2009/01/on_the_obama_st.html, i anslutning till president Obamas stimulanspaket:

"[...] det verkar ha inträffat en stor omvändelse av ekonomer till att vara för Keynesiansk underskottsfinansiering, men bevisen för vad som åstadkom denna omvändelse är inte uppenbara (fastän kanske de flesta ekonomer var keynesianer i garderoben hela tiden)."

Paul de Grauwe i *Financial Times* 23/7 2008:

"Dagens makroekonomiska modeller är som andra världskrigets Maginotlinje, de konstruerades för att förhindra en inflationsekonomi från förr, men de kan inte möta de nya hoten från turbulensen på finansmarknaden."

George Cooper i *The Origin of Financial Crises*, oktober 2008, s 29:

"Ingenstans är centralbankschefer direktvalda av folket. De gör allt för att distansera sig från politisk påverkan. ECB hävdar att penningmängden M3, som egentligen borde heta skuldutbud – bör påverka deras beslut. Fed säger tvärtom att M3 saknar betydelse. Denna oenighet att enas är ett symptom på att den ekonomiska professionen har misslyckats förstå syftet med centralbanker. Dessa banker befolkas av ekonomer utbildade i att tro på att finansmarknaden reglerar sig själv. Det är som att sätta pacifister som militära chefer."

OLOF JOHANSSON-STENMAN och Måns Söderbom skriver att det finns "all anledning att fundera över, och samtala kring, hur nationalekonomisk forskning bör bedrivas, i ljuset av krisen och i allmänhet". Det är bra. Jag förväntar mig en livligare, öppnare och mer kritisk debatt kring vad vi forskar kring och undervisar om inom nationalekonomin.

Johan Lönnroth

Slutreplik:

Vi noterar att Lönnroth fortfarande inte har ett enda exempel på någon nationalekonom som antingen själv tillstår, eller som Lönnroth anser, har bytt åsikt i den aktuella frågan. Gary Becker har vad vi vet alltid varit skeptisk till keynesiansk politik, och hans påstående indikerar nog mest en frustration över att inte fler nationalekonomer är öppna till Obamas stimulanspaket. Paul de Grauwe har skrivit mycket om riskerna för finansiella kriser, inte minst inom EU, långt före den nuvarande krisen. George Cooper är ingen nationalekonom utan någon slags placerare (vad han tidigare ansett vet vi inte). Självklart innebär dock all god forskning, oavsett ämnesområde, ständig omprövning i ljuset av nya erfarenheter. Vi ser inget "parodiskt" med det.

**Olof Johansson-Stenman
och Måns Söderbom**

Korruptionscertifiera GU

SEDAN ETT TIO TAL ÅR tillbaka har korruption och med korruption sammanhängande problem (klientilism, patronage, korporatism) kommit att fånga mitt forskningsintresse. Skälet är att man kan hitta relativt starka samband mellan graden av korruption etcetera. i ett samhälle och en mängd andra faktorer som alla är viktiga för en sund samhällsutveckling. Således förhindrar korruption etcetera utvecklingen av demokrati, av mänskliga fri- och rättigheter, av ekonomisk tillväxt, av jämlikhetsskapande socialpolitik och samhällenas förmåga att skapa hållbar ekologisk utveckling. Man har också kunnat visa att korruptionen drabbar de fattiga i ett samhälle oproportionerligt hårt och att områden som sjukvård och utbildning lider svårt i många utvecklingsländer av den omfattande korruptionen. Till detta kommer att många

biståndsprogram misslyckas på grund av en omfattande korruption. Att förse människor i utvecklingsländer med en så enkel sak som tillgång till rent vatten visar sig ofta stupa på den omfattande korruptionen (WHO uppskattar att cirka 14 000 människor dör varje dag på grund av brist på rent vatten).

ÄVEN PÅ INDIVIDNIVÅ finns det samband i så motto att surveyundersökningar visar att en av de starkaste faktorerna till att intervjupersoner uppger sig vara "olyckliga" och "missnöjda med sina liv" är att de lever i samhällen med korrupta samhällsinstitutioner. Till detta kommer viktiga teoretiska modeller från några världsledande samhällsforskare, bland annat några som tilldelats Nobelpriset, som visar på hur centrala icke-korrupta och väl fungerande offentliga institutioner

är för social och ekonomisk utveckling. Till min förvåning har jag, när jag tittat mig runt på vad som forskas och utbildas om på Göteborgs universitet, upptäckt att alla institutioner och utbildningar inte har korruption som ett centralt moment i sin verksamhet. På många institutioner och utbildningar ignoreras faktiskt korruptionsproblematiken fullständigt, trots att den i ljuset av ovanstående måste ses som helt central.

JAG VILL DÄRFÖR FÖRESLÅ att Göteborgs universitet inrättar ett särskilt program där utbildningar och forskningsprogram KORRUPTIONSCERTIFIERAS.

Modellen har jag hämtat från Lunds universitet där man har lanserat idén om att GENUSCERTIFIERA all utbildning. Jag vill på intet vis bestrida att det är viktigt att bekämpa ojämställdheten i vårt samhälle, men vill hålla fram att jag anser att kampen mot korruption är minst lika viktig om inte viktigare. Jag erbjuder mig dessutom att helt oegennyttigt sitta med det centrala övervaknings- och disciplineringsorgan som ska se till att denna KORRUPTIONSCERTIFIERING utförs. Eftersom kollegerna på många institutioner inte av sig själva förmått inse hur centralt korruptionsperspektivet är för all vår verksamhet är det nu helt nödvändigt att ta till mer av central styrning och övervakning.

Bo Rothstein

PROFESSOR I STATSVETENSKAP

Häpnadsväckande uttalanden

DEN EKONOMISKA KRISEN har gjort att ekonomer nästan dagligen blir kritiserade i media. En del kritik är berättigad, men konstiga påståenden florerar som bara skapar förvirring. GU Journalen bidrar till denna förvirring i det förra numret genom att publicera inte mindre än tre artiklar med häpnadsväckande uttalanden om ekonomer och ekonomi.

Artikeln *Marknaden är ingen naturkraft*, intervju med Erik Andersson, innehåller en rad påståenden som borde ifrågasatts. Redan titeln på artikeln är slående. Vem anser att marknaden är en naturkraft? Knappast nationalekonomer som ägnar en stor del av sin tid åt att försöka förstå hur man ska förbättra marknadens funktions sätt. Andersson hävdar vidare att marknaden har inneboende problem som kan (bör) förändras med politiska medel. Men när han nämner flockbetende, matematiska beräkningar med mera så inser man att det handlar om finansmarknader. En uppenbar fråga är därför hur det är med alla andra marknader. Vilken relevans har Anderssons argument för marknader i allmänhet? Finansmarknaden är viktig, men 2007 var den finansiella sektorn bara cirka 4 procent av Sveriges BNP.

Riktigt skruvat blir det när Andersson påstår att diskussionen om det ekonomiska tänkandet bara förs av ekonomer och aktörer på finansmarknader eftersom den intellektuella eliten har ett förakt för ekonomer. Det gör att de politiska frågorna (det vill säga hur politiker ska reglera marknader) inte diskuteras seriöst. Vidare så finns det en ovilja inom akademien att förstå hur ekonomer och de som sitter framför skärmarna fungerar. En självklar fråga är då hur rimligt det är att klumpa ihop professorer i nationalekonomi som ägnar sig åt forskning med personer som tillbringar dagarna med att köpa och sälja värdepapper. Och ingår inte professorer i nationalekonomi i akademien? Vidare

så frågar man sig vilka personer den intellektuella eliten består av som ska göra diskussionen seriös samt försöka förstå hur nationalekonomer fungerar?

ARTIKELN OM JOHAN LÖNNROTH *Parodiskt med lättfotade ekonomer* innehåller också konstigheter. När Lönnroth hävdar att det är dags att ställa Friedman i skamvrån så borde man ha frågat vad han menar. Har Friedman inte redan ställts i skamvrån? Är inte hans mest kända argument att riksbanker ska låta penningmängden växa med en förutbestämd procentsats? Har någon centralbank i västvärlden fört en sådan politik de senaste 20 åren? Jag vet inte vad Lönnroth skulle ha svarat men av artikeln att döma hade han troligtvis sagt att ekonomer i trettio års tid predikat att politiker inte ska lägga sig i finansmarknader och nu tycker de tvärtom. Men hur stämmer det med att Friedman också är känd för att ha hävdat att 1930-talsdepressionen hade kunnat undvikas om den amerikanska centralbanken hade räddat bankerna från kollaps? Ytterligare en fråga är vilka ekonomer som ändrat åsikt om att politiker inte ska lägga sig i finansmarknader. Sveriges finanskris 1990–1994 mildrades väsentligt av statliga interventioner. Finns det någon svensk nationalekonom som hävdat att det hade varit bättre att låta ett flertal banker gå i konkurs?

FRIEDMAN VAR EN stark förespråkare för fria marknader, inte minst finansmarknader, som han ofta ansåg vara självreglerande. Dessutom hävdade han att finanspolitik inte fungerar. Kanske man kan säga att han nu hamnat i skamvrån på grund av dessa åsikter, men det nämns inte i artikeln.

Slutligen har vi krönikan av Arne Ruth, hedersdoktor vid Humanistiska fakulteten. Han citerar Deirdre McCloskey som hävdar att ekonomer formar sina

handlingsnormer som samhällsingenjörer och att de kan lägga fram planer för full sysselsättning såväl som utrotningsslåger. De är ovilliga att dra den moraliska gränsen. Detta är givetvis nonsens. Visserligen kanske Ruth syftar på nyliberala ekonomer, men varför skulle de vara mer samhällsingenjörer än andra ekonomer. I vilket fall som helst, paretooptimalitet är ett elementärt begrepp i nationalekonomi som innebär att en åtgärd bara kan försvaras om några får det bättre utan att andra får det sämre. Vidare så finns det vad jag vet ingen koppling mellan utbildning i nationalekonomi och utrotningsslåger. Däremot utgjorde jurister ett stort antal av deltagarna i konferensen i Wannsee, där riktlinjerna för deporteringen av judar drogs upp, och Joseph Goebbels var humanist som Arne Ruth, doktor i litteraturvetenskap. Men av detta kan man inte göra en koppling mellan akademiska ämnen och utrotningsslåger. Dessutom är det tveksamt om "vetenskapliga" etiska handlingsnormer har någon betydelse för om en person använder sina kunskaper till att bygga broar eller utrotningsslåger.

NATIONALEKONOMI ÄR ett ämne som kan påverka människors levnadsförhållanden, så många har åsikter om ämnet. Dessutom anlitar organisationer och företag personer som argumenterar för eller emot olika ekonomiska idéer. Det är därför viktigt att forskare och oberoende tidskrifter försöker bidra till en saklig debatt, särskilt i dessa tider när kritiken av fria marknader kan leda till att man håller ut barnet med badvattnet. Statliga interventioner och regleringar behövs på vissa marknader, men missriktade eller felaktigt utformade kan de ha mycket skadliga effekter.

Dick Durevall

DOCENT I NATIONALEKONOMI

Slutreplik till Mats Edvardsson

I förra numret av GU Journalen gav jag pedagogiska skäl för att låta höstterminen sluta före jul. Chefen för studentavdelningen Mats Edvardsson ger i en replik två motargument, varav inget tar upp mina skäl. Det ena argumentet är traditionen: att det finns en stark uppslutning kring att starta terminen i september. Det andra skälet är antagningssystemet. Med en nationell indelning av terminen så att den slutar före jul följer rimligtvis att antagningen tidigareläggs. Frågan är alltså om traditionen ska få dominera över kärnverksamheten.

Bo G Eriksson

SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN

Rättelse

angående fria ord
I förra numret publicerades en insändare med titeln "Universitetet får inte bli medlöpare". När det gäller antalet döda och lemlästade är den riktiga uppgiften närmare 7 000 döda och lemlästade palestinier. I texten stod det 700. Det totala antalet offer var 1 300 döda och 5 400 skadade. Redaktionen bär ansvaret och beklagar misstaget.

Fel att sälja ut studenternas mejl

REGLERING AV TEKNOLOGI är reglering av demokrati! Detta är min avhandling i ett nötskal och under slutskedet av skrivandet blev det mitt mantra som jag skanderade i takt med tangenterna. Sedan dess ser jag fler och fler exempel på hur vi i samhället fattar allvarliga demokratiska beslut utanför demokratiska processer med ursäkten att det handlar "bara" om teknologi. Och jag skanderar vidare: reglering av teknologi är reglering av demokrati.

I november förra året presenterades jag för ett belysande exempel från vårt eget universitet. Utan vidare diskussion, utan djupare analyser av personrättsliga, offentlighetsrättsliga, inköpsrättsliga, demokratiska och politiska konsekvenser fattades ett tekniskt beslut att sälja ut våra studenter. Göteborgs universitet (vi, du och jag) gav ett amerikanskt företag 50 000 nya kunder och en hel del legitimitet, marknadsföring och goodwill.

GRUNDEN SOM ANFÖRDES för beslutet var att GU-studenternas e-post inte fungerade på ett tillfredsställande sätt¹. Anledningar till att välja Gmail som lösning var att det var kostnadsfritt samt att Linköpings universitet hade gjort det tidigare. Dessutom uttryckte man med viss stolthet att lösningen innebar att e-post adresserna behöll sin tidigare utformning (användar-id@student.gu.se).

LÅT MIG BÖRJA I BAKVÄND ordning. Att adresserna behåller sin tidigare utformning är något som enbart fördunklar det faktum att alla meddelanden till studenterna numera går via servrar i USA och inte i Göteborg som ändelsen student.gu.se antyder. Naturligtvis kan man argumentera att med dagens kommunikation bör alla vara medvetna om att det inte längre finns intuitiva banor för

meddelanden att vidarebefordras men det är få som tänker på detta.

MEN SPELAR DET NÅGON ROLL? Ja. Meddelanden som skickas utanför Sveriges gränser granskas av Försvarets

FOTO: GÖRAN OLOFSSON

Radioanstalt i enlighet med FRA-lagstiftningen. Det finns inte utrymme här att redovisa de stora mängder kritik som remissinstanserna till FRA förslaget

har kommit med. All personlig data som förs utanför EU räknas som överföring till tredje land, enligt PUL. Naturligtvis gäller inte PUL för behandling som sker i löpande text – men vad händer med bilagor till e-posten innehållande personuppgifter?

Att Linköping har börjat använda sig av Gmail är möjligtvis ett gott stöd för att teknologin fungerar men innebär det att myndigheten i Linköping har genomfört en juridisk analys? Nej, det finns ingen sådan analys. Att hänvisa till Linköping i detta avseende är enbart vilseledande. Samtidigt rättfärdigar inte Linköpings brist på analys vår uteblivna analys.

RENT INKÖPSRÄTTSLIGT KAN vi argumentera att det inte handlar om otillbörligt gynnande (enligt LOU) eftersom e-postadresserna saknar värde. Men detta är ett svagt argument, naturligtvis har 50 000 kunder ett värde. Samtidigt bör man ställa sig frågorna: Hur många andra gratis e-postleverantörer undersöktes som alternativ? Vilka villkor erbjöd de? Hur skulle medborgarnas rättigheter säkerställas?

Men det stora argumentet mot att sälja ut studenterna ligger på ett mer principiellt plan. Att vi överför studenternas e-post till Gmail har demokratiska och politiska konsekvenser – det är inte enbart ett tekniskt beslut. Att detta torde vara synligt för den grupp som fattade beslutet reflekteras i det faktum att de valde att inte överföra personalens e-postkonton till Gmails servrar i USA.

GÖTEBORGS UNIVERSITET är en svensk myndighet. Våra studenter har vi tvingat in i ett kommunikationssystem som innebär att de måste använda sig av de e-postadresser som vi tillhandahåller

eller rekommenderar. Naturligtvis kan de som inte uppskattar systemet använda sig av andra e-postkonton för sin övriga kommunikation men det är få som väljer att använda sig av olika e-postsystem på detta sätt.

I vår kommunikation till studenterna om ändringen av e-postsystemet informerades inte om vilka negativa aspekter som Gmail innebar. I vår fokus på en gratis tjänst informerades inte vi att Gmail behåller all e-post (även det som användaren raderar) och genomför avancerad dataanalys och behandling på all e-post i deras system. Vi har heller ingen kontroll (och antagligen ingen insikt) över ändringar som görs i Google/Gmails användarvillkor.

ALLT DETTA SKER NÄR vi nervärderar tekniska beslut till att enbart vara tekniska beslut och glömmer att all vår kommunikation är beroende av teknologi och alla förändringar i vår kommunikation påverkar vårt demokratiska deltagande. Vilket leder oss tillbaka till utgångspunkten att reglering av teknologi är reglering av demokrati – och därför bör behandlas med den dignitet det förtjänar.

“The price of liberty is eternal vigilance” – Thomas Jefferson

1. Varför universitet ska tillhandahålla e-post i dessa tider är en gåta. Låt studenterna anmäla de adresser de vill. Vi tillhandahåller inte mobiltelefoner eller andra kommunikations eller transportmedel men detta är en annan fråga.

Mathias Klang

UNIVERSITETSLEKTOR VID INSTITUTIONEN FÖR TILLÄMPAD INFORMATIONSTEKNOLOGI

Replik: I sin insändare gör Mathias Klang ett antal antaganden, och om de vore korrekta skulle det verkligen finnas anledning till kritik. Nu har det lyckligtvis inte gått till på det sätt som han beskriver.

För det första har kårerna redan från början varit delaktiga i processen som ledde fram till beslutet att gå över till Gmail. Detta är generell den rätta vägen att gå när det gäller beslut som rör studenterna. Kårens representanter är demokratiskt valda, och för därmed studenternas talan.

Ett flertal andra intressenter som bör vara med när ett sådant beslut fattas nämns även i insändaren, och i motsats till vad som påstås har både universitetets personuppgiftsombud och säkerhetschef rådfrågats inför beslutet. Givetvis har även upphandlingsansvariga fått säga sitt. Under arbetets gång var dessutom IT-beställarrådet informerat (IT-beställarrådet består av representant

från fakulteterna, UB, gemensamma förvaltningen och GUS). De tyckte, liksom vi, att en av de viktigaste förutsättningarna, förutom de legala kraven, för detta beslut var att studentkåren var delaktiga.

Att det var ett tekniskt beslut som fattades av en "grupp med tekniker" eller att det inte fattades i rätt forum är således ett felaktigt påstående. Att beslutet fattades "utan vidare diskussion, utan djupare analyser av personrättsliga, offentlighetsrättsliga, inköpsrättsliga, demokratiska och politiska konsekvenser" är en felaktig slutsats som Mathias Klang enkelt kunnat få korrigerad genom att förhålla sig med ansvarig i något av de forum han korrekt anser bör ha varit med, men antagit att de inte var.

Lars Hansen, chef IT-ledning
Dan Ekstrand, systemförvaltare för e-post
Lars Prytz, vice systemförvaltare för e-post

Slutreplik: Vad spelar det för roll om alla "rätt" människor är med och fattar beslut om de alla diskuterar fel saker? Visserligen var syftet med min korta artikel att rikta kritik mot det enskilda fallet men jag är också bekymrad över en systematisk blindhet för kopplingen mellan teknologi och demokrati.

DET STÄMMER ATT JAG enbart haft ytliga kontakter med studentrepresentanter och personuppgiftsombudet men det som framkommit är en bild av fokus på teknologi och inte skyddet för medborgarnas rättigheter.

DÄRFÖR STÅR JAG FAST vid mitt uttalande om att beslutet fattades utan vidare diskussion eller utan djupare analyser av demokratiska och politiska konsekvenser. Mitt starkaste argument för detta är att de studenter som tvingas använda Gmail inte har informerats om att: (1) all kommunikation till och från dem kommer att korsas

Atlanten, (2) alla lagrade och deletade mejl »tillhör« Google/Gmail (även raderade mejl), och (3) Google/Gmail har tillgång till alla adresser och kan använda dem till exempel för marknadsföringsändamål om så önskas.

MIN KRITIK BASERADE SIG inte på att "alla" grupper var inte med på beslutet eller att beslutet fattades i fel forum. Det som jag kritiserar är att vi diskuterade fel saker när beslutet fattades. Att inga formella fel gjorts innebär inte att det har gått rätt till. Det innebär att vi bör ha bättre skyddsregler. Det handlar inte om att hitta ett formellt fel i beslutsordningen. Det handlar om ett systemfel.

Mathias Klang

Likvärdiga villkor inte en självklarhet

I SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA fakultetens (Samfaks) strategiska plan – som anger fakultetens målsättningar fram till 2010 – formuleras följande mål vad gäller villkoren för utbildning på forskarnivå: ”Doktorander vid fakulteten ska ha likvärdiga förutsättningar för sina studier.” Samhällsvetenskapliga fakultetens doktorandråd (SDR) har i en nyligen genomförd undersökning jämfört villkoren för Samfaks forskarutbildningar och denna jämförelse visar dels att fakultetens eget mål vad gäller villkoren för utbildning på forskarnivå långt ifrån är uppnått, dels att flera institutioner har stora brister vad gäller doktorandernas villkor. Konsekvensen av detta är att doktoranderna vid Samfak har väldigt olika förutsättningar att lyckas med sin forskarutbildning och därmed helt olika möjligheter att meritera sig inom akademien och för andra branscher. SDR kräver därför att Samfak omedelbart vidtar adekvata åtgärder för att uppnå det

egna målet om likvärdiga villkor för sina doktorander.

SDR:S JÄMFÖRELSE TÄCKER fyra områden: anställning och representation, fysisk arbetsmiljö, utbildning samt institutions-tjänstgöring. Undersökningen involverar samtliga institutioner utom institutionen för socialt arbete då doktoranderna där ännu inte finns representerade i SDR. På webbplatsen kan man läsa mer om den jämförelse som gjorts (www.samfak.gu.se/utbildning/student_doktorand/doktorandrad/). Jämförelsen avslöjar flera exempel på väsentliga skillnader mellan institutionerna. Medan Förvaltningshögskolan och statsvetenskapliga institutionen visar prov på arbetsgivaransvar genom att anställa samtliga doktorander från första dagen låter övriga institutioner sina doktorander i varierande omfattning inleda sitt arbete utan vare sig lön eller andra förmåner som de anställda

kollegorna åtnjuter. Jämförelsen visar också att Förvaltningshögskolan, statsvetenskapliga institutionen och sociologiska institutionen finansierar, till skillnad från övriga institutioner, deltagande vid minst en internationell konferens. När det gäller kursutbud, vilket får anses som en vital del av forskarutbildningen, är det enbart Förvaltningshögskolan, sociologiska institutionen, psykologiska institutionen och institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap som erbjuder sina doktorander ett kursutbud på forskarnivå om minst 30 högskolepoäng. Beträffande den fysiska arbetsmiljön visar undersökningen att doktoranderna på samtliga institutioner, utom Förvaltningshögskolan, tvingas dela rum och på psykologiska institutionen har inte, vilket är mycket anmärkningsvärt, samtliga doktorander ens tillgång till dator, e-post, telefon samt skrivare/kopiator.

SDR KONSTATERAR ATT fakultetsmålet om likvärdiga villkor hittills inte tagits på allvar av fakulteten och SDR har svårt att se den strategiska planens funktion om den inte beaktas i verksamheten. SDR förutsätter att de ny tillsatta ledamöterna i fakultets- och forskarutbildningsnämnderna visar – på ett kraftfullare sätt än de avgående – att Samfak menar allvar med målet om goda och likvärdiga villkor för fakultetens doktorander. Fakulteten bör också förmå prefekter som hittills förvägrat doktorander rättvisa villkor en knuff i rätt riktning. Detta kan snart visa sig vara viktigare än många hittills trots, inte minst ur ett rekryteringsperspektiv.

Daniel Bernmar, ordförande SDR
Anders Fredriksson, före detta ordförande SDR, Nazem Tahvilzadeh, före detta representant i forskarutbildningsnämnden på Samfak

Replik: Vid Samhällsvetenskapliga fakulteten pågår under våren ett intensivt arbete med att utarbeta konkreta förslag kring en samordning av de utbildningar på forskarnivå som fakulteten ansvarar för. Skälen till detta är två: 1) att säkerställa en god kvalitet vad gäller utbildningarnas innehåll i tider av ett krympande doktorandantal och 2) att säkerställa att doktoranderna har likvärdiga villkor för sina studier. Implementeringen av den strategiska planen pågår således.

SDR:S SYNUNKTER ingår som ett viktigt underlag i detta arbete. Mot SDR:s undersökning kan dock anföras följande. SDR har frågat fakultetens doktorander hur de upplever att deras heminstitutioner lever upp till ett antal kriterier. Några av dessa redovisas i insändaren, bland annat frågan om doktorandanställning från första dagen. Här finns inga beslut fattade, vare sig på universitets- eller fakultetsnivå. I universitetets forsknings- och utbildningsstrategi uttalas detta som en målsättning. I universitetets doktorandregler ska doktorandställning vara det huvudsakliga alternativet. För fakultetens del ingår frågan om doktorandställning från första dagen och som enda finansieringskälla i den ovan nämnda översynen. Flera frågor måste emellertid redas ut inom ramen för detta, inte minst frågan om dimensioneringen av utbildning på forskarnivå. Högskoleförordningen tillåter såväl utbildningsbidrag som ”annan finansiering”. Inget ärende har kommit mig till handa som skulle visa på att doktorander inte uppbär ersättning i enlighet med gällande lagstiftning för sitt arbete.

Vad gäller deltagande i internationella konferenser är det en viktig del i internationaliseringen av utbildning på forskarnivå och likaledes en viktig aspekt för att

introducera doktorander i vetenskaps-samhället. Det är dock institutionerna som har att ta ställning till de ekonomiska förutsättningarna för att säkerställa denna målsättning. Om denna målsättning varit svår att uppnå ska vi se över detta.

VAD GÄLLER KURSUTBUD finns allmänna studieplaner för samtliga ämnen, fastställda av fakultetsnämnden, och av dessa framgår att kursutbudet varierar mellan 60 och 90 hp. Alla ämnen har således ett adekvat kursutbud. Dock vet vi att ett minskat doktorandantal leder till att färre kurser ges som ett aktivt kursutbud och att fler kurser istället erbjuds som individuella läskurser. Det är bland annat mot den bakgrunden pågående översyn görs för att kunna erbjuda doktorander ett aktivt kursutbud med tillräcklig volym.

FAKULTETENS LOKALPOLICY (fastställt i fakultetsnämnden) säger att doktorander har rätt till arbetsplats, men inte eget rum. Att inte alla doktorander har eget rum är med andra ord knappast märkligt eller i strid med gällande policyer och riktlinjer. I insändaren sägs att det vid en institution saknas adekvat tillgång till e-post, telefoni, kopiering och annan infrastruktur. Ursprunget till detta är att en (1) doktorand i november/december 2008 ännu inte fått kod till kopiatorn. Till synes inte ett särskilt stort problem, således.

JAG VÄLKOMNAR DOCK en fortsatt diskussion och understryker att problem ska åtgärdas, att fakultetens målsättning är att alla doktorander erbjuds en utbildning av mycket god kvalitet och att villkoren är likvärdiga. Fakultetsnämnden arbetar aktivt och målmedvetet för att åstadkomma detta.

Helene Lindholm Schulz
DEKAN PÅ SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

Vi kan högskolan!

Jubileumsfonden

LEDIGFÖRKLARAR STIPENDIER 2009

FORSKNINGSFONDEN

Årets anslag till Göteborgs universitets forskningsfond uppgår till 750 000 kronor. Följande ändamål kan komma ifråga:

1. Forskare (även emeriti)/doktorander vid Göteborgs universitet som önskar bedriva sin verksamhet vid annat universitet för att tillföra det egna universitetet unik kompetens. Ansökan under denna punkt skall avse kostnader för resor, uppehälle m.m., dock ej lön.
2. Studieresor för anställda inom stödfunktion för utbildning och forskning, alltså teknisk och administrativ personal, bibliotekarier m.fl. Ansökan skall avse kostnader för resor, uppehälle m.m., dock ej lön. Anslag beviljas normalt inte för deltagande i kongresser eller konferenser.

DONATIONSFONDERNA

KUNGL. VETENSKAPS- OCH VITTRERHETS- SAMHÄLLET'S GÅVA

MARY VON SYDOWS F. WIJK DONATIONSFONDS GÅVA

ELOF HANSSONS STIFTELSES GÅVA

DE VÄSTSVENSKA KOMMUNERNAS OCH LANDSTINGENS GÅVA

Ansökan skall vara inkommen till Jubileumsfonden, Göteborgs universitet, Box 100, 405 30 Göteborg, senast den 28 april 2009. Ansökningsblankett kan hämtas på universitetets webbplats: <http://www.gu.se/jubileumsfonden>.

KRÖNIKA

Säljer universitetet ut sin själ?

KORS VILKET VAL om jag tvingades välja emellan att lukta i Aemilii trut eller densammes röv!

Inget lätt val. Catullus hade insett att han kunde komma att tvingas välja. Han behövde resonera sig fram till ett beslut, vägande pro mot contra, så han var förberedd om och när beslutet måste tas. Att feiga ur, det vill säga säga utöva kärringskap (med dagens terminologi: vara pragmatisk och visa social kompetens) ingick inte bland möjligheterna på den utvecklade tid han levde.

Men tiden går, och saker och ting förändras. Utveckling brukar man kalla det. Världsförbättringsintresset har ersatts av vetenskap utan personligt ansvar.

"Det är en revolution" hävdar min tidigare vän, doktorand och chef. Nu har utvecklingen gått så långt att institutionsföreträdare inte bara kan erbjuda spekulanter att mot pekuniär ersättning få bestämma avhandlingars "utformning och innehåll", nu är det också möjligt för, åtminstone vissa, advokatbyråer att erbjuda välförtjänta medarbetare en professur på juridiska institutionen, istället för den sedvanliga guldklockan. Lite dyrare investering, okej, men för de 125 000 kronorna får man å andra sidan bra reklam både på hemsidan och i den lokala pressen. Avdragsgillt dessutom. Juristerna är innovativa, juridiken utvecklas och med den vetenskapen.

Ordboken: Prostituera sig

HIST.: sedan 1641; av lat. prostituere 'ställa fram; utbjuda'; BET.NYANS: i fråga om annan (mer el. mindre) förnedrande handling mot betalning

Jag förstår inte "revolutionen". I den accelererande regression jag enligt uppgift befinner mig i, allt sedan den dag jag beslöt mig för att lämna universitetet, ansluter jag mig istället till kontrarevolutionen. Ty, hävdar de, felet är inte professorsförsäljningar eller bonus till vänner och bekanta. Felet är att någon förde detta på tal, och därmed visade sig illojal. Det måste bli stopp på det, transparensen skapar obehag i vår värld, så schh, säg inte som det är, inte nu, inte här, inte om oss:

"Jag har själv inte längre några befogenheter i förhållande till Töllborg men nu är måttet rågat och min fråga blir inte om något skall göras utan vad."

"Jag håller med om att Dennis inte får hålla på så längre ..."

Vi får träffas för att diskutera strategi ..."

KUNSKAP GER ANSVAR, en av alla de plågor kunskapen medför. Numera är vi moderna och talar om accountability istället för ansvar och universitetet anordnar gärna seminarier om principen om Accountability. Vi

talat gärna men ser till att ha deniability så snart det finns en risk för ett pris att betala, så snart empirin stör. Ändå är basen i all kunskapsbildning empiri – för Catullus, Platon, Sokrates, Aristoteles och för alla dem som befinner sig långt bak i utvecklingen, för dem som missat "revolutionen". Ja, jag vet, empirin är, som ju Platon så väl beskrev, teoriimpregnerad. Lik förbannat är den även för Platon en central del av vårt kunskapsunderlag, själva objektet. Kan inte fernissas bort ... tror jag. Kanske har jag fel:

"UNIVERSITETETS HUVUDNYHET var alltså inte ens en nyhet. Agerandet kallas damagecontrol på nysvenska och är centralt vid varumärkesskapande. Vad som råkar vara sant eller falskt, det är ointressant, allt är ändå bara sociala konstruktioner. Det är detta som är revolutionen. Nog är det en slags revolution, det kan inte förnekas. Själv föredrar jag att kalla det för en stalinisering av historieskrivningen, och hävdar att denna står i bjärt strid med det vetenskapsideal som universitetsvärlden alltjämt vill parasitera på.

Damagecontrolens grundprinciper: ignorera och flytta fokus, retuschera genom att ersätta. Svarta för guds skull inte, då bekräftar du kritiken och visar den respekt. Ignorera så har du ingenting sagt. Räcker inte det, flytta fokus. Få fokus i diametralt motsatt riktning, och låt den ena "åsikten" förminska mot den nyskapade "åsikten". Förstärk den senare, sminka, sminka, sminka och så mycket parfym, mera parfym, mängder med parfym. Retuschera genom att flytta fokus i motsatt riktning, och i värsta fall: reducera allt till bara åsikter, där anything goes, empiri blir ointressant, sanning relativt och 'debattör' en yrkesroll: varför inte delta, om inget annat hjälper, i SVT:s Debatt, där ju fokus är grälet, inte sanningen. Så reduceras det farliga till ett gräl bland alla andra, till tv-underhållning med debatter som i konceptet förutsätts vara lika intellektuellt djupa, och hederliga, som vilket fredagsfyllnesnack som helst.

RÄTT UTFÖRD ÄR DAMAGECONTROL ofta framgångsrik, särskilt på kort sikt. Men är den konstruktiv på lång sikt, och är det överhuvudtaget en metod för universitetet? Vari ligger samhällsnyttan, är detta inte universitetens subprimelän? Och vad är priset för det, och vem får till slut betala?"

Men Catullus val? Det och mycket mer avslöjas i *Sorg 2.o Ubinadamu. En nyttig idiot fabulerar*. Lyssna på boken när den kommer, hösten 2009! Och besök mig gärna på anstalten.

Dennis Töllborg

PROFESSOR I JURIDIK

FOTO: JOHAN WINGBORG

